

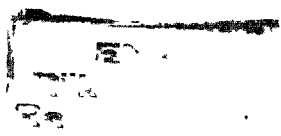
12679

No 4408

Kinnitan.
5. juulil 1934. a.

Harju maakonna staabi

J. Laidoner,
kondrallleitnant,
Kaitsevägede Ülemjuhataja

473113

RASKEKUULIPILDURI- RIVIEESKIRI

(R. R. E.)

KAITSEVÄGEDE STAABI VI OSAKONNA VÄLJAANNE
TALLINN, 1934

Riigi trükikoja trükk

SISUKORD.

1. peatükk.

Rk-toimkond.

	Lk.
I. Koosseis (§§ 1—3)	1
II. Rk käsitsemine.	
A. Rk asendite muutmine (§§ 4—5)	3
B. Rk valmisseedmine edasitoimetamiseks käsitsi (§§ 6—12)	6
C. Rk laadimine (§§ 13—16)	11
D. Rk tühjendamine (§§ 17—18)	14
III. Rk-toimkond koondriivis.	
A. Toimkonna rivistused ja tegevused veokita.	
1. Rivistused (§§ 19—31)	15
2. Seisangu muutmine, tervitamine, püssi, püstoli ja gaasitorbiku käsitsemine (§ 32)	21
3. Liikumine ja peatumine (§§ 33—34)	21
4. Relvade ja varustuse mahapanek ja kandevalmis võtmine (§§ 35—40)	23
5. Suuna ja asendite muutmine (§§ 41—44)	25
6. Rivistuste muutmine (§§ 45—50)	26
B. Rk-toimkonna tegevused ja rivistused ühes veokiga.	
1. Rk asetamine veokile ja vabastamine veokilt (§§ 51—55)	28
2. Rivistused (§§ 56—60)	29
3. Liikumine, peatumine ja suuna muutmine (§§ 61—66)	33
4. Rivistuste muutmine (§§ 67—72)	35
5. Õhumärkide tulistamine (§ 73)	36

IV.	Rk-toimkond labkrivis.	Lk.
	A. Rivistused (§§ 74—77)	37
	B. Rivistuste moodustamine ja muutmine (§§ 78—80)	38
	C. Liikumine ja peatumine (§§ 81—82)	40
	D. Toimkonna asumine laskekohale ja selle vahetamine (§§ 83—85)	41

2. peatükk.

Rk-jagu.

I.	Koosseis (§ 86)	42
II.	Rk-jagu koondrivis.	
	A. Rk-jao rivistused ja tegevused veokiteta.	
	1. Rivistused (§§ 87—91)	43
	2. Seisangu muutmine, püssi ja gaasitorbiku käsitsemine, liikumine, peatumine, suuna ja asendite muutmine (§§ 92—94)	46
	3. Rivistuste muutmine (§§ 95—97)	46
	B. Rk-jao tegevused ja rivistused ühes veokitega.	
	1. Rivistused (§§ 98—102)	48
	2. Liikumine, peatumine ja suuna muutmine, rk-te asetamine veokitele ja vabastamine (§ 103)	51
	3. Rivistuste muutmine (§§ 104—109)	51
III.	Hargnenud rk-jagu (§§ 110—115)	53

3. peatükk.

Rk-rühm.

I.	Koosseis (§ 116)	55
II.	Rk-rühm koondrivis.	
	A. Rivistused ja tegevused veokiteta.	
	1. Rivistused (§§ 117—121)	56
	2. Tegevused paigal, liikumine ja peatumine (§§ 122—124)	60
	3. Rivistuste muutmine (§§ 125—128)	60
	B. Rk-rühma rivistused ja tegevused ühes veokitega.	
	1. Rivistused (§§ 129—133)	63
	2. Liikumine, peatumine, suuna ja rivistuste muutmine (§§ 134—139)	65
III.	Hargnenud rk-rühm (§§ 140—143)	67

4. peatükk.

Rk-kompani.

	Lk.
I. Koosseis (§§ 144—147)	68
II. Rk-kompani koondrivis.	
A. Rivistused ja tegevused ühes veokitega.	
1. Rivistused (§§ 148—154)	69
2. Liikumine, peatumine, suuna ja rivistuste muutmine (§§ 155—160)	73
B. Rivistused ja tegevused veokiteta (§§ 161) . . .	75
III. Hargnenud rk-kompani (§§ 162—165)	75

LISAD.

1. Eeskirjas kasutatud tingmärkide seletus	78
2. Rk-rühmade veokitel veetava varustuse nimekiri . . .	79
3. Näiteid toimkondade rühmitusest hargnenud rk-rühmas	80

Raskekuulipilduri-rivieeskirja projekti töötas läbi Kaitsevägede Ülemjuhataja käsukirjaga 17. apr. 1934 a. nr. 54 määratud komisjon järgmises koosseisus:

Esimees:

kolonel H. PAAVIJAAN, Kaitsevägede staabist;

Liikmed:

major J. REINGLAS, Kaitsevägede staabi VI osakonnast;

major A. LUTS, Kaitseväe ühendatud õppeasutistest;

kapten A. KARIK, Kaitseväe ühendatud õppeasutistest;

leitnant R. JÕURAM, 1. jalaväerügemendist;

leitnant O. PETERSON, Kalevi üks. jalaväepataljonist.

---

1. peatükk.

RK-TOIMKOND.

I. KOOSSEIS.

§ 1. Rk-toimkonna meeskond koosneb toimkonnaülemast ja 7 reamehest järgmiselt:

- toimkonnaülem, ühtlasi rk-jaoülema abi;
- nr. 1 — sihtur;
- nr. 2 — sihturi abi;
- nr. 3 — vaateleja ja padrunikandja;
- nr. 4 — varustusekandja;
- nr.nr. 5 ja 6 — padrunikandjad;
- nr. 7 — ajur.

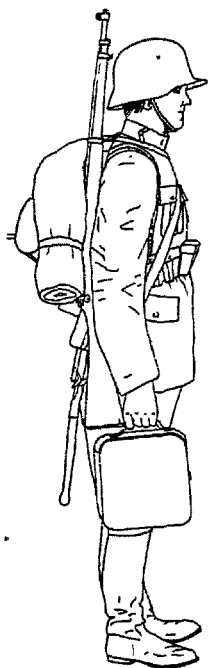
Toimkonnaülema alalisteks asetäitjateks on nr.nr. 1 ja 3.

§ 2. Toimkond on varustatud ühe rk-ga ja selle juurde kuuluva erivarustusega. Rk-t ja selle juurde kuuluvat erivarustust veetakse ühehobuse veokil (vankril või reel) niikaua, kuni olukord seda võimaldab.

Numbrid on varustatud peale harilikkude rakmete ja gaasitorbiku järgmiste relvadega ja tööriistadega:

Number	Relv	Tööriist
Toimkonnaülem	Püss	Väike labidas
Nr. 1	Püstol	„ „
Nr. 2	„	„ köblas
Nr. 3	Püss	„ labidas
Nr. 4	„	„ kirves
Nr. 5	„	„ labidas
Nr. 6	„	„ „
Nr. 7	„	—

Varustust, relvi ja tööriistu kantakse järgmiselt:

Joon. 1.

- rakmeid toimkond kannab üldiste reeglite järelle;
- gaasitorbikut kantakse vasakul küljel, rihmaga üle parema õla;
- püssi kantakse seljas, rihmaga üle vasaku õla (joon. 1);
- püstoleid kannavad nr. nr. 1 ja 2 tupes paremal küljel;
- väikest labidat kannab sihtur vasakul küljel, teised numbrid — paremal küljel;
- väikest köblast kannab nr. 2 vasakul küljel;
- väikest kirvest kannab nr. 4 paremal küljel.

§ 3. Rk edasitoimetamisel käsitsi temaga harilikult kaasa võetav erivarustus on jaotatud numbrite vahel ja kantakse järgmiselt:

Number	Erivarustuse nimetus	Kandmise viis
Toimkonnaülem	Nurgamõõtja	Nahast kotis rihmaga üle vasaku õla
Nr. 1	Optiline sihik	Ümbrikus võõrihma küljes vasakul küljel
Nr. 2	Tagavaraosade kott	Rihmaga üle vasaku õla
Nr. 4	Veenõu, puhastusvarras, määride- ja puhastusabinõude kott	Veenõu — sangapidi käes, määride- ja puhastusabinõude kott rihmaga üle vasaku õla
Nr.nr. 3, 5 ja 6	Igaühel kaks lindi-kasti	Kantakse käes

Rihmaga üle õla kantav varustus võetakse rihmale enne pauna selgaasetamist.

II. RK KÄSITSEMINE.

A. RK ASENDITE MUUTMINE.

§ 4. Ratastel asetsev rk seatakse jalgadele käskluse järel:

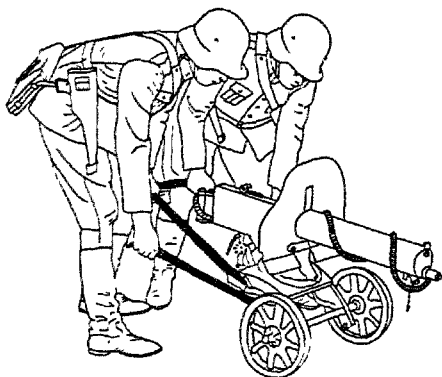
„**KUULIPILDUJA(D), SUUND ÜKSIK PUU (SINNA — näidata käega) — JALGADELE!**“

Selle täitmiseks:

— sihtur pöörab rk nõutavasse suunda, annab kuulipildujale tõstemehhanismidega maksimaalse tõstenurga, vabastab aluselaua piduri ja tõmbab aluselaua tahaseisu (see tegevus

on tarvilik ainult siis, kui aluselaud ei olnud äärmises tagaseisus ja kuulipildujal polnud maksimaalset tõstenurka);

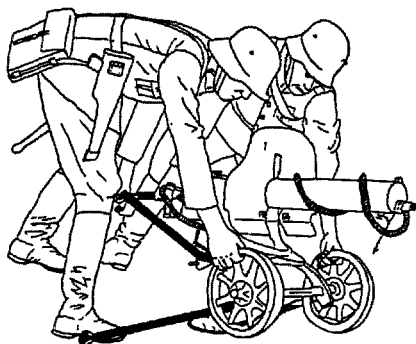
- sihtur ja tema abi haaravad seespoolsete kätega (sihtur — paremaga, tema abi — vasakuga) alusesabast kaare kohalt, tõstavad alusesaba üles, samal ajal haaravad väljaspoolsete kätega alusejalgade käppadest, tõmbavad ja lad tagasi, juhivad jalgade otsmikud karpide pesadesse (joon. 2) ja suruvad alusejalad vastu maad;

Joon. 2.

- mõlemad, hoides endiselt alusesabast, toetavad väljaspoolsete jalgade põiad vastu alusejalgade käppi, haaravad vabade kätega rattastest ja asetavad rk hoogsa tõmbega jalgadele (joon. 3);
- sihtur, toetudes vasaku jalaga alusesabale, vabastab aluselaua piduri, lükkab aluselaua horisontaalseisu ja seab kuulipilduja tõste-

mehhanismide abil ligikaudselt horisontaalseisu.

Joon. 3.

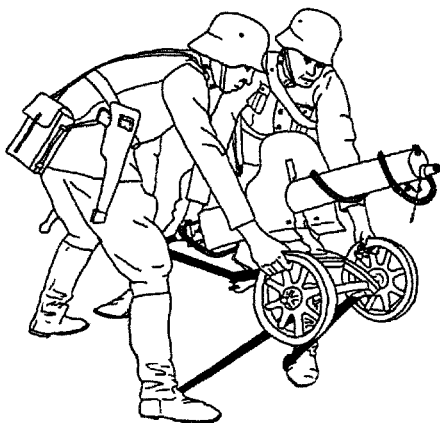
§ 5. Jalgadel asetsev rk seatakse ratastele käskluse järel:

„**KUULIPILDUJA(D) — RATASTELE!**”

Selle täitmiseks:

- sihtur annab kuulipildujale tõstemehhanismidega maksimaalse tõstenurga, vabastab aluselaua piduri ja tõmbab aluselaua tahaseisu;
- sihtur ja tema abi haaravad seespoolsete kätega alusesabast kaare kohalt ja väljaspoolsete kätega ratastest, asetavad väljaspoolsete jalgade põiad eestpoolt vastu alusejalgade kääpi ja lasevad rk sujuvalt ratastele (joon. 4);
- mõlemad, hoides endiselt alusesabast, haaravad väljaspoolsete kätega alusejalgadest kääpade lähedalt, tõmbavad jalad hoogsa liigutusega otse oma poole, kuni nende otsmikud

tulevad välja karpide pesadest, ja asetavad jalad tugipoltidele.

Joon. 4.

B. RK VALMISSEADMINE EDASITOIMETA- MISEKS KÄSITSI.

§ 6. Kuulipildujat toimetatakse edasi käsitsi kas koos alusega või alusest lahus; viimasel juhul kuulipilduja, kilp ja alus on eraldatud üksteisest. Edasitoimetamise viisi määrab juht vastavalt olukorrale.

Koostatud rk edasitoimetamise viisid on:

- vedamine või tõukamine ratastel;
- kandmine või ümbertõstmine kahekesi;
- kandmine neljakesi.

Koostatud rk-t veetakse ratastel ja kantakse kuklaga ees.

Lahutatud rk osade edasitoimetamise viisid on:

- kuulipilduja, kilbi ja aluse kandmine;
- kuulipilduja ja kilbi kandmine ja aluse vedamine.

Viimast edasitoimetamise viisi kasutatakse ainult liikumisel kolonnis kahekaupa (§ 23) ja lahkriivis (§§ 74—85).

Lumisel maastikul rk-t võib edasi toimetada kelgul.

§ 7. Koostatud rk seadmiseks ratastel veovalmis antakse käsklus:

**„KUULIPILDUJA(D), RATASTEL — VEO-
VALMIS!”**

Selle täitmiseks:

- sihtur ja tema abi asetavad rk ratastele (§ 5);
- sihtur keerab auruvooliku ümber kuulipilduja.

§ 8. Koostatud rk-t kantakse kahekesi ainult lahkriivis. Kandevalmis võtmiseks antakse käsklus:

**„KUULIPILDUJA(D), KAHEKESI — KAN-
DEVALMIS!”**

a) *Kui rk on ratastel:*

- sihtur vabastab aluselaua piduri, lükkab aluselaua silma järele horisontaalseisu ja vabastab alusesaba piduri;
- sihtur ja tema abi asuvad rk taha, tõstavad seespoolsete kätega alusesaba vähe üles, tõmbavad väljaspoolsete kätega alusejalad tagasi ja asetavad nad jalatugede alla;
- sihtur ja tema abi asuvad kahele poole rk-t (sihtur vasakule, abi paremale), sihturi abi haarab parema käega rattast ja vasaku käega alusejalast pihuga väljaspoolt, sihtur vasaku käega rattast, seejärgi mõlemad tõstavad rk üles;
- sihtur surub alla parema käega alusesaba ja lükkab ta sama käega või jalaga ettepoole, seejärgi mõlemad asetavad rk maha;

- sihtur asub rk taha, vabastab pöörakupiduri, pöörab kuulipilduja kuklaga äärmisse vasakusse või paremasse seisusse ja kinnitab pöörakupiduri, pärast seda pöördu ümber ja haarab mõlema käega alusejalgadest käppade lähedalt, samal ajal sihturi abi asub rk ette, näoga rk poole, haarab kahe käega alusesaba kaarest ja mõlemad numbrid tõstavad rk üles.

b) *Kui rk on jalgadel,*

asetatakse ta ratastele § 5-as kirjeldatud viisil ja toimitakse, nagu kirjeldatud käesoleva § p. a.

§ 9. Koostatud rk kandmiseks neljakesi võib seada ta algul kandevalmis või tõsta ta üles ratastel asendist.

a) *Esimesel juhul rk kandmiseks antakse käsklus:*

„KUULIPILDUJA(D), NELJAKESI — KANDEVALMIS!”

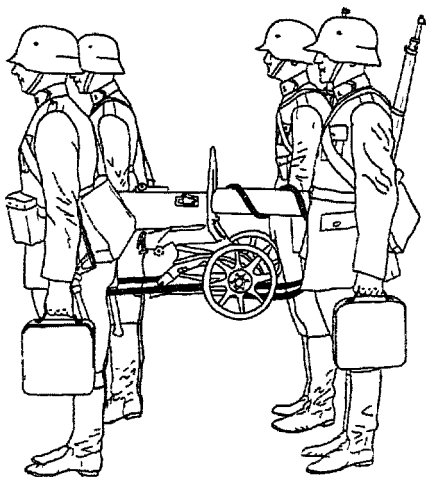
Selle täitmiseks:

- sihtur ja tema abi seavad rk kandevalmis, nagu kirjeldatud § 8-as, jättes pööramata kuulipilduja aluselaua külgseisu;
- sihtur ja tema abi asuvad rk jalakäppade kohale; nr.nr. 3 ja 4 — kahele poole alusesaba kaart, ühtlasi nr. 3 annab üle ühe lindikasti sihturile;
- esimene paar haarab seespoolsete kätega alusejalgadest käppade lähedalt, teine paar seespoolsete kätega sabakaarest, tõstes üles rk neljakesi (joon. 5).

b) *Koostatud rk tõstmiseks neljakesi ratastel asendist antakse käsklus:*

„KUULIPILDUJA(D), NELJAKESI RATASTEL — KANDEVALMIS!”

Nr. 3 annab üle ühe lindikasti sihturile ja sihtur ühes abiga haaravad rk alusesaba kaarest, nr.nr. 3 ja 4 — ratastest, tõstes rk üles.

Joon. 5.

§ 10. Koostatud rk asetamiseks kandmiselt ratastele (jalgadele) antakse käsklus:

„KUULIPILDUJA(D) — RATASTELE (JALGADELE)!“

a) *Kandmiselt kahekesi.*

Tegevused käskluse täitmiseks on vastupidised § 8 kirjeldatuile ja täidetakse vastupidises järjekorras.

b) *Kandmiselt neljakesi.*

Tegevused käskluse täitmiseks on vastupidised § 9 kirjeldatuile ja täidetakse vastupidises järjekorras.

§ 11. Rk kandmiseks lahutatult antakse käsklus:

„KUULIPILDUJA(D), LAHUTATULT — KANDEVALMIS!“

Selle täitmiseks :

- rk asetatakse ratastele;
- sihturi abi eraldab kilbi rk-st ja annab selle nr. 4-le;
- sihtur vabastab aluselaua piduri ja lükkab aluselaua niipalju ettepoole, et alusesaba otsad oleksid pööramisel vabad, vabastab alusesaba piduri, tõmbab välja tõstemehhanismi poldi, tõstab kuulipilduja kuklast tarvilisel määral üles ja asetab poldi tagasi kere kõrvadesse; samal ajal sihturi abi eraldab rk ühendustelje;
- sihtur tõstab kuulipilduja aluselt, asetab ta kuklale, keerab auruvooliku kuulipilduja ümber ja võtab kuulipilduja õlale või muusse soodsasse kandeasendisse (sülle, kaenlasse jne.); samal ajal sihturi abi asetab kohale rk ühendustelje, haarab kahe käega alusesabast niiviisi, et üks käsi hoiaks seda alt ja teine pealt (joon. 6), nr. 4 haarab aluse ratastest ja

Joon. 6.

mõlemad tõstavad üheaegselt aluse alusesa-
baga üle sihturi abi pea nii, et aluse ja saba
ühenduskoht toetuks sihturi abi õlgadele
(joon. 7).

Klp ja kilbi kandmiseks
ja aluse edasitoimetamiseks
vedamisega antakse käsklus:

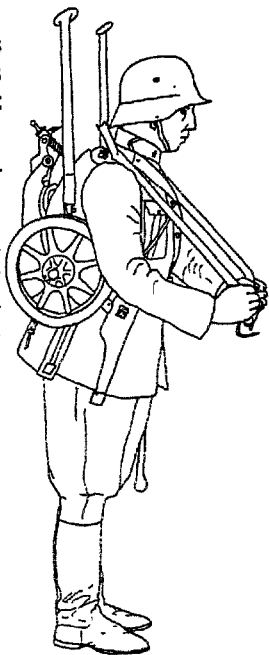
„**KUULIPILDUJA(D)
KANDE-, ALUSED —
VEOVALMIS!**“

Täitmine on sama, nagu
kirjeldatud käesoleva § esi-
meses osas, kuid alusesaba
pidur jääb vabastamata ja
alus selga tõstmata.

§ 12. Lahutatud rk koos-
tamiseks antakse käsklus:

„**KUULIPILDUJA(D)—
RATASTELE!**“

Selle käskluse järgi tege-
vused on vastupidised § 11
kirjeldatuile ja täidetakse vas-
tupidises järjekorras.

Joon. 7.

C. RK LAADIMINE.

§ 13. Rk laetakse kas ridatuleks või üksiktuleks.
Sihturi ja tema abi käsutamiseks enne laadimist
rk juurde antakse käsklus:

„**NUMBRID — KOHALE!**“

Selle käskluse järele sihtur ühes abiga asetuvad, kui rk on jalgadel — asendisse laskmiseks istudes või põlvelt, kui rk on ratastel — asendisse laskmiseks lamades järgmiselt:

- sihtur rk taha;
- sihturi abi rk-st paremale, asetades lindikasti, mille tõi relva juurde nr. 3 või mõni muu number, oma ette söötja kohale, lingiga kuulipilduja poole.

§ 14. Ridatuleks laadimiseks antakse käsklus:

„RIDATULEKS — LAADI!“

Selle täitmiseks:

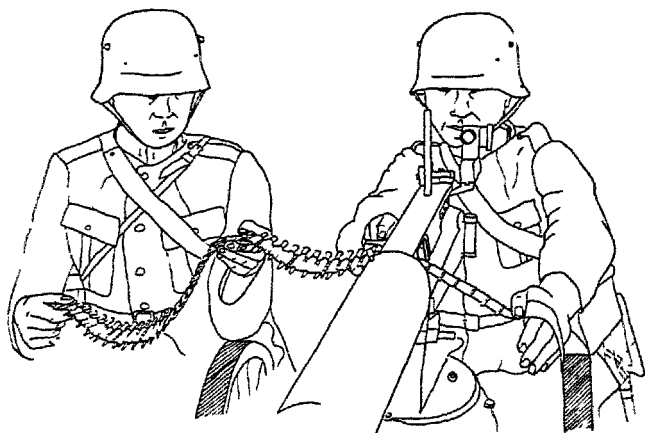
sihturi abi:

- avab lindikasti;
- haarab parema käega lindi otsmiku laiemast kohast, pöidlaga pealt, teiste sõrmedega alt, pistab lindi otsmiku söötja lindiavast läbi, nii et lindi ots ulatuks söötja lindiavast vasakule välja ja oleks haaratav sihturi vasaku käe sõrmedega; samal ajal hoiab linti üleval vasaku käega;

sihtur:

- asetab parema käe päka vändanupule ja lükab vända ette kuni peatuseni;
- vasaku käega haarab söötjast läbipistetud lindi otsmikust ja tõmbab lindi lühikese hoogsa liigutusega vasakule, suunaga veidi ette- ja allapoole kuni peatuseni (joon. 8), seejärel haarab sama käega uuesti lindist taandurvedru-karbi kohalt, hoides linti pöidlaga pealt, esimese sõrmega alt;
- vabastab vända, libistades parema käe lühikese liigutusega üle vända ette ja paremale;

- lükkab vända teist korda ette;
- tõmbab edasi lindi kuni peatuseni;
- vabastab vända ja lindi.

Joon. 8.

§ 15. Üksiktuleks laadimiseks antakse käsklus:
„ÜKSIKTULEKS — LAADI!“

Täitmisel jääb ära teiskordne lindi edasitõmbamine; muud tegevused on samad, mis laadimisel ridatuleks (§ 14). Laskmisel üksiktulega sihtur lükkab vända pärast iga lasku üks kord ette.

§ 16. Üleminekuks ridatulelt üksiktulele sihtur lükkab vända üks kord ette. Üleminekuks üksiktulelt ridatulele toimitakse järgmiselt: kui pärast laadimist üksiktuleks veel ei ole lastud, tuleb vânt § 14 ettenähtud korras kaks korda ette lükata ja linti kaks korda vasakule tõmmata; kui on tulistatud üksiktulega, tuleb vânt üks kord ette lükata ja linti üks kord vasakule tõmmata.

D. RK TÜHJENDAMINE.

§ 17. Rk tühjendamiseks antakse käsklus:

„PADRUNID — VÄLJA!“

Sihtur:

lükkab vända kaks korda ette ja vabastab löökraua vinnast; tarbekorral abistab lindi väljatõmbamist söötjast, milleks juhib vasaku käega linti söötjasse;

sihturi abi:

pärast vända ettelükkamist toetab vasaku käe põidla vastu söötja tagaseina, surub sõrmedega söötja hoidsõrmed vastu söötja põhja, vabastab seega lindi, tõmbab lindi parema käega söötjast välja, asetab väljatõmmatud lindi järk-järgult kasti ja suleb kasti.

Tarbekorral rk tühjendatakse linti söötjast välja võtmata. Selleks antakse käsklus:

„LUKK VÄLJA!“

Sihtur:

- avab kaane;
- lükkab vända ette ja hoiab teda selles asendis;
- haarab vasaku käe esimese ja keskmise sõrmeaga sulusarvedest eestpoolt, põidlagi sulutoe pealmisest otsast ja, lastes vända pikka mööda tagasi, tõstab luku kuklale.

§ 18. Kesta või padruni väljalükkamiseks kestaheitetorst pärast laskmist või pärast harjutusi õppepadrunitega antakse käsklus:

„KESTAHEITETORU — TÜHJENDA!“

Sihtur avab kaane, tõstab luku kuklale, asetab sulule löökrauanoka augu kohale padrunikesta või

õppepadruni ja paneb luku tagasi kuulipildujasse; laseb vända aeglaselt tagasi, kuni sulu küljes olev kest või õppepadrun lükkab välja kesta või padruni kestaheitetorust, seejärel lükkab vända uuesti ette, tõstab luku kuklale, eraldab sulult kesta või õppepadruni, asetab luku kuulipildujasse, suleb kaane ja vabastab löökraua vinnast.

Kestaheitetoru tühjendamise eest on vastutav see ülem, kelle vahetul juhtimisel toimus laskmine või harjutus õppepadrunitega.

III. RK-TOIMKOND KOONDRIVIS.

A. TOIMKONNA RIVISTUSED JA TEGEVUSED VEOKITA.

I. Rivistused.

§ 19. Rk-toimkonna rivistused veokita on:

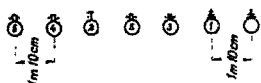
- joon ühes viirus;
- kolonn ühekaupa;
- joon kahes viirus;
- kolonn kahekaupa.

Koondrivi rivistustes nr. 1 on normaalselt toimkonna **alussõduriks**, kelle järele kogu toimkond teostab oma joondumist, liikumist ja tegevust.

Erijuhtudel alussõduriks võidakse määrata mõni muu number J.E. I § 79 kohaselt.

§ 20. Joonel ühes viirus rk-toimkond paikneb kas ühes lahutatud rk-ga või ilma rk-ta. Numbrid asetsevad joon. 9 näidatud järjekorras üksteise kõrval, moodustades sirgjoone. Vahed numbrite vahel on 1 m 10 cm, lugedes mehe jalakannast kõrval-

seisva mehe sama jala kannani. Rivistumisel rk-ga kuulipildujat kannab nr. 1, alust nr. 2 ja kilpi nr. 4. Toimkonnaülem seisab paremal tiival harilikul vahel.

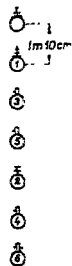

Joon. 9.

Rk-toimkond joonel ühes viirus.

§ 21. Toimkonna kolonn ühekaupa (joon. 10) on paremale pööratud joon ühes viirus.

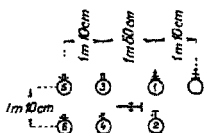
§ 22. Joonel kahes viirus rk-toimkond paikneb kas ratastel rk-ga (joon. 11), lahutatud rk-ga või ilma rk-ta (joon. 12). Rivistumisel ratastel rk-ga vahed nr. 1 ja nr. 3, samuti nr. 2 ja nr. 4 vahel on 1 m 50 cm, mujal 1 m 10 cm, kaugus viirgude vahel alati 1 m 10 cm.

Joon. 10.

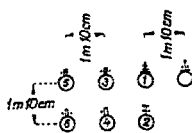
Rk-toimkond kolonnis ühekaupa.

Ajuri rivistumisel ilma veokita ta paikneb toimkonna vasakul tiival, nr. 5 kõrval.

Joon. 11.

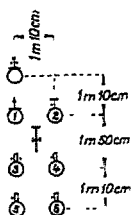
Rk-toimkond joonel kahes viirus ratastel rk-ga.

Joon. 12.

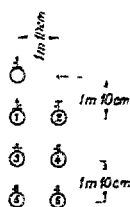
Rk-toimkond joonel kahes viirus lahutatud rk-ga või ilma rk-ta.

§ 23. Kolonn kahekaupa (joon. 13 ja 14) on paremale pööratud joon kahes viirus.

Joon. 13.

Rk-toimkond kolonnis
kahekaupa ratastel rk-ga

Joon. 14.

Rk-toimkond kolonnis
kahekaupa latutatud rk-ga
või ilma rk-ta.

§ 24. Toimkonda ilma rk-ta võib erijuhtudel, peamiselt siseteenistuse täitmisel ja paraadidel, rivistada joonele ja kolonni ka lühendatud vahedele ja kaugustele J. E. I § 85 kohaselt.

§ 25. Toimkonna kogunemist joonele ühte või kahte viirgu täidetakse ainult paigal. Kogunemist kolonni ühe- või kahekaupa täidetakse paigal ja liikumisel. Harilikult toimkond koguneb toimkonna-ülema järgi; kogunemine teostatakse joostes.

Kogunemiseks ühes rk-ga viimane seatakse tarbekorral enne kogumiskäsklust kande- või veovalmis §§ 11 või 12 ja 7 kohaselt; kogunemisel lahutatud rk-ga sihtur võtab klp. õlale. Kogunemisel ühes rk-ga toimkonna numbrid võtavad alati kaasa § 3 loeteldud rk-erivarustuse, sel juhul püsse kantakse seljas.

§ 26. Toimkonna kogunemiseks joonele ühte viirgu (§ 20) ühes lahutatud rk-ga antakse käsklus:

„TOIMKOND KUULIPILDUJAGA, JOONELE — KOGU!“,

kogunemiseks ilma rk-ta käsklus:

„TOIMKOND, JOONELE — KOGU!“

Nr. 1 asub toimkonnaülema kõrvale ja võtab valvelseisangu. Toimkond rivistub tema järele joon. 9 kohaselt, joondudes niiviisi, et iga mees, pöörates pea paremale ja tõstes veidi lõuga, näeks endast lugedes neljanda mehe rinda.

Pärast nr. 1-he kohaleasumist toimkonnaülem astub pool sammu ette ja, pöördudes ühtlasi vasakule, kontrollib käskluse täitmist. Joondumise kontrollimiseks toimkonnaülem tarbekorral võib liikuda oma kohalt. Joondumise lõpetamiseks toimkonnaülem käsleb: „VALVEL!“ ja asub oma kohale rivisse või sinna, kust tal on soodsam õpetada oma toimkonda.

§ 27. Kogunemiseks kolonni ühekaupa (§ 21) ühes rk-ga antakse käsklus:

„KUULIPILDUJAGA, KOLONNI — KOGU!“

kogunemiseks ilma rk-ta käsklus:

„KOLONNI — KOGU!“

Kogunemisel paigal nr. 1 asub toimkonnaülema seljataha ja võtab valvelseisangu. Toimkond rivistub tema järgi joon. 10 näidatud korras, joondudes niiviisi, et iga mees näeks ainult eesesisva mehe kukalt.

Pärast nr. 1-he kohaleasumist toimkonnaülem pöördub ümber ja kontrollib käskluse täitmist. Joondumise kontrollimiseks toimkonnaülem tarbekorral võib liikuda oma kohalt. Joondumise lõpetamiseks toimkonnaülem annab käskluse: „VALVEL!“ ja pöördub ümber või asub sinna, kust tal on soodsam õpetada oma toimkonda.

Kui pärast käsklust „**KOGU!**“ toimkonnaülem liigub edasi sammu või joostes, siis toimkond koguneb joostes ja jätkab liikumist samal viisil nagu toimkonnaülem.

§ 28. Kogunemiseks joonele kahte viirgu (§ 22) ühes rk-ga antakse käsklus:

„**KUULIPILDUJAGA, JOONELE KAHTE VIIRGU — KOGU!**“,

kogunemiseks ilma rk-ta käsklus:

„**JOONELE KAHTE VIIRGU — KOGU!**“

Kogunemisel **ratastel rk-ga** nr. 1 ja nr. 2 toovad rk kohale, nr. 1 asub harilikule vahele toimkonnaülema kõrvale, vabastab käe sabakaarest ja võtab valvelseisangu. Nr. 2 asetab *maha rk nr. 1-he* taha nii, et alusesaba kaar satuks viirgude vahekohta, nr. 1-he parema jala kanna kohale ja rauasuue oleks suundunud vasakule, seejärel nr. 2 asetub nr. 1-he seljataha harilikule kaugusele. Nr. 3 asub nr. 1-he kõrvale, temast 1 m 50 cm vahele; nr. 5 — nr. 3-st vasakule harilikule vahele; nr. 4 ja nr. 6 asetuvad teise viirgu nr. 3-me ja nr. 5-e seljataha, nagu näidatud joon. 11.

Kogunemisel **lahutatud rk-ga** nr. 1 asub toimkonnaülema kõrvale harilikule vahele ja võtab valvelseisangu, teised numbrid asuvad samadele kohtadele, mis kogunemisel ratastel rk-ga, kuid harilikkudele vahedele üksteisest (joon. 12).

Kui klp-t ja kilpi kantakse ja alust veetakse, siis kogunemine toimub nagu ratastel rk-ga.

Kogunemine **rk-ta** toimub nagu kogunemine lahutatud rk-ga.

Joondumine ja joondumise lõpetamine sünnib § 26 järgi, kusjuures teine viirg joondub ka esimese seljataha.

§ 29. Kogunemiseks kolonni kahekaupa (§ 23) ühes rk-ga antakse käsklus:

„**KUULIPILDUJAGA, KOLONNI KAHEKAUPA — KOGU!**“,

kogunemiseks ilma rk-ta käsklus:

„**KOLONNI KAHEKAUPA — KOGU!**“

Kogunemisel **ratastel rk-ga** nr. 1 ja nr. 2 toovad rk kohale, nr. 1 asub harilikule kaugusele toimkonnaülema seljataha, vabastab käe sabakaarest ja võtab valvelseisangu. Nr. 2, olles nr. 1-st paremal, asetab rk endast vasakule nii, et alusesaba kaar satuks nr. 1-he parema jala kanna kohale, mõlema numbri vahe keskkoha ja rauasuue oleks suundunud tahapoole, seejärel nr. 2 asub harilikule vahele nr. 1-he kõrvale. Nr. 3 asub nr. 1-he seljataha, temast 1 m 50 cm kaugusele; nr. 4 — samale kaugusele nr. 2-he seljataha; nr. 5 ja nr. 6 asetuvad nr. 3-me ja nr. 4-ja seljataha, nagu näidatud joon. 13.

Kogunemisel **lahutatud rk-ga** nr. 1 asub harilikule kaugusele toimkonnaülema seljataha ja võtab valvelseisangu; teised numbrid asuvad kohtadele nr. 1-he järgi harilikkudele kaugustele ja vahedele üksteisest, nagu näidatud joon. 14.

Kui klp-t ja kilpi kantakse ja alust veetakse, siis aluse vedajaks on nr. 2, kogunemine teostatakse nagu ratastel rk-ga.

Kogunemine **rk-ta** toimub nagu kogunemine lahutatud rk-ga.

Joondumine ja joondumise lõpetamine sünnib § 27 järgi, kusjuures nr. 2, nr. 4 ja nr. 6 joonduvad ka külgsuunas vastavalt nr. 1-ga, nr. 3-ga ja nr. 5-ga.

§ 30. Tarbekorral toimkonda võib koguda ka kohale, kus toimkonnaülem ise ei asetse, J. E. I § 90 kohaselt.

§ 31. Paigalseisva toimkonna joondumise viimistlemine toimub J. E. I §§ 91 ja 92 kirjeldatud viisil. Joonel kahes viirus ja kolonnis kahekaupa nr. 2 asetab ratastel veetava rk (aluse) ettenähtud kohale.

2. Seisangu muutmine, tervitamine, püssi, püstoli ja gaasitorbiku käsitsemine.

§ 32. Seisangu ja püssi asendi muutmine, tervitamine, pea paljastamine ja katmine, püssi, püstoli ja gaasitorbiku käsitsemine rk-toimkonnas täidetakse J. E. I §§ 8—11, 28—39, 43, 47—51 ja 53—64 toodud käskluste ja juhiste kohaselt.

Käskluste järele „**KOHENDU!**“ ja „**RIVITULT!**“ numbrid ühtlasi asetavad käest maha lindikastid ja veenõu, rk kandmisel lahutatult ka klp., kilbi ja aluse. Klp. asetatakse maha kuklale, hoides teda püsti tõukesuurendajast, või pannakse põhjale või küljele maha. Kantava aluse mahapanemisel nr. 4 abistab nr. 2-te, tõstes alust ratastest.

Käskluse järele „**KOHENDUMINE LÕPETADA!**“ numbrid ühtlasi tõstavad üles lahutatud rk osad, lindikastid ja veenõu.

Käskluse järele „**RIHMALE!**“ võetakse püssid selga.

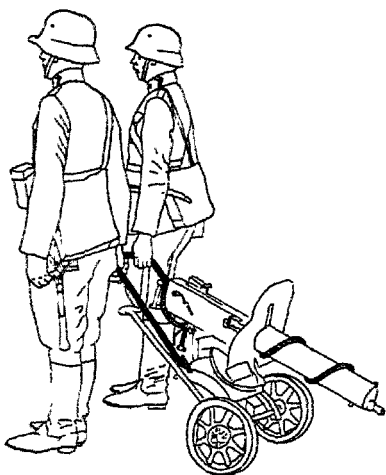
Gaasitorbiku käsitlemiseks lindikastid, veenõu ja lahutatult kantava rk osad pannakse maha, kusjuures nr. 4 abistab nr. 2-te aluse mahapanemisel ja selgavõtmisel.

3. Liikumine ja peatumine.

§ 33. Toimkond liigub harilikult kolonnis; joonel ta liigub ainult väiksemateks ümberpaigutusteks.

Liikumise algamisel kolonnis kahekaupa ratastel asetseva rk-ga (rk-alusega) nr. 1 ja nr. 2 haaravad (nr. 2 haarab) liikumiseks antava eelkäskluse järele seespoolsete kätega (vasaku käega) alusesaba kaa-rest ja tõstavad (tõstab) saba üles (joon. 15).

Väiksemateks ümberpaigutusteks antavate eelkäskluse järgi nr. 3 annab üle ühe lindikasti sihtu-rile ja pärast seda nr. 2, nr. 3 ja nr. 4 tõstavad rk või aluse üles, täitekäskluse järgi paigutavad ta vas-tavalt ümber ja panevad maha. Pärast rk mahapanemist sihtur annab üle lindikasti nr. 3-le.

Joon. 15.

§ 34. Toimkonna liikumised, peatumine, sammu muutmine ja pöörded täidetakse samade käskluse ja juhiste järgi, mis on antud J. E. I §§ 12—18, 20—23, 40—41 ja 93—94, taktjooksu asemel liigutakse vabajooksuga (J. E. I § 67), kusjuures säilitatakse rivistus.

Toimkonna peatamisel koostatult kantav rk ja ratastel veetava rk alusesaba pannakse maha.

Liikumisel koostatud rk-ga pöördeid ei tehta.

4. Relvade ja varustuse mahapanek ja kandevalmis võtmine.

§ 35. Lahutatud rk osade ja kantava erivarustuse mahapanekuks antakse käsklus:

„KANDAMID — MAHA!“

Nr. 1 asetab maha klp. enda ette, rauasuudmega paremale. Nr. 4 paneb maha enda ette veenõu kraaniga ettepoole ja kilbi haakidega ülespoole, toetades kilbi alumise serva veenõule. Nr. 2 asetab maha aluse nr. 4-ja abil kolonnrivistustes endast vasakule, alusesabaga ettepoole, joonrivistustes enda ette, sabaga paremale. Nr.nr. 3, 5 ja 6 panevad maha enda ette lindikastid lingiga ettepoole, asetades nad paarikaupa koos saapaninadest kasti laiuse võrra ettepoole.

§ 36. Lahutatud rk osade ja kantava erivarustuse mahapanekuks **ühele sirgjoonele** toimkond rivistatakse kahte viirgu, esimene viirg pööratakse ümber ja antakse käsklus:

„KANDAMID — MAHA!“

Niisugusel juhul nr. 4 asetab maha veenõu ja kilbi enda ette, nagu kirjeldatud § 35, samal ajal nr. 3 asetab maha lindikastid enda ette veenõu kõrvale, nr.nr. 5 ja 6 — lindikastid kõrvuti enda ette viirgude vahekohta. Nr. 2 paneb aluse nr. 4-ja abil viirgude vahekohta, alusesabaga paremale, alusesaba kaarega nr. 1-he vasaku jala kohale. Nr. 1 asetab klp. alusele tõstehoovade vahele, jättes ta alusega ühendamata.

Pärast kandamite mahapanemist ühele sirgjoonele esimene viirg vajaduse korral pööratakse ümber eri käsklusega.

§ 37. Mahapandud rk osad ja erivarustus tõstetakse üles käskluse järgi:

„KANDAMID — ÜLES!“

Klp-st lahutatud aluse selgavõtmisel nr. 4 abistab nr. 2-te (joon. 6).

Kandamite vahetamiseks liikuv toimkond peatatakse.

§ 38. Püsside hakitamiseks rivistatakse toimkond kahte viirgu, pööratakse ümber esimene viirg, pannakse maha kandamid ja antakse käsklus:

„PÜSSID — HAKKI!“

Nr. 5 võtab nr. 3-lt püssi, ühendab selle oma püssiga paari (J. E. I § 105) ja asetab püssipaari poolpöiki hargikujuliselt üle lindikastide nii, et vasaku käega hoitava püssi kaba oleks tema pool lindikaste ja parema käega hoitava püssi kaba oleks teisel pool lindikaste. Nr. 6 ühendab oma püssi nr. 4-ja püssiga ja asetab selle paari samuti hargikujuliselt üle lindikastide alumise paari peale. Toimkonnaülema püss pannakse hakile juurde. Pärast püsside hakitamist esimene viirg tarbekorral pööratakse ümber eri käsklusega.

Käskluse järele:

„PÜSSID!“

hakitajad lahutavad haki vastupidises järjestuses ja annavad püssid edasi teistele numbritele.

§ 39. Seljapaunade, rakmete ja rihmal kantava rk-erivarustuse võtmiseks seljast ja mahapanekuks pärast toimkonna rivistumist kahte viirgu, esimese viiru ümberpööramist, kandamite mahapanekut ja püsside hakitamist antakse käsklus:

„PAUNAD — MAHA!“

Toimkonnaülem asetab pauna oma ette, numbrid — paarikaupa vastamisi eneste vahele järgmiselt: nr.nr. 1 ja 2 — rk sabast paremale, nr.nr. 3—6 — lindikastide kõrvale.

Rakmed asetatakse paunade kõrvale.

Gaasitorbikud pannakse maha ainult erikorraldusel.

Pärast paunade mahapanemist esimene viirg pööratakse ümber tarbekorral eri käsklusega.

Paunad, rakmed ja rk-erivarustus pannakse uuesti selga käskluse järele:

„PAUNAD — SELGA!“

§ 40. Mahapandud rk, varustuse ja hakitatud püsside juurde toimkonnaülem määrab enne toimkonna lahkuminekut ühe mehe valvuriks.

5. Suuna ja asendite muutmine.

§ 41. Toimkond muudab suunda kõigis rivistustes samade reeglite ja käskluste järele, nagu kirjeldatud J. E. I §§ 95—97. Koostatud rk ümberpaigutamine suuna muutmisel paigal sünnib käesoleva eeskirja § 33 viimase lõike kohaselt.

§ 42. „PÕLVELE!“

Täidetakse ükskõik missugusest asendist, paigal või liikumisel.

Põlvitamisel püstiasendist tõsta ette vasak jalg ja laskuda paremale põlvele, längutades keha ettepoole, kuivõrra seda on vaja varjumiseks. Püss jääb endisesse kandeasendisse. Kandamid, välja arvatud seljas olev rk alus, pannakse maha.

§ 43. „PIKALI!“

Laskuda paremale põlveie, panna kandamid maha, välja arvatud seljas olev rk alus, ja asuda pikali asendisse J. E. I § 45 kohaselt, jättes püssi selga.

§ 44. „PÜSTI!“

Tõusta püsti J. E. I § 46 kohaselt, võtta kandamid kandeasendisse ja asuda seisangusse „vabalt“.

6. Rivistuste muutmine.

§ 45. Joonel ühes või kahes viirus asetseva **toimkonna ümberrivistamine paigal kolonni** ühe- või kahekaupa (või ümberpöörduvalt), kui pole vaja arvestada suunda, teostatakse joone pööramisega paremale (kolonni pööramisega vasakule).

Kui on vaja arvestada suunda, siis pärast moodustamist joonest kolonn viiakse nõutavasse suunda § 41 kohaselt.

§ 46. Toimkonna üleminek **kolonnist joonele endises suunas** täidetakse J. E. I § 100 kohaselt, kusjuures rivistumist joonele tehakse ainult lahutatud rk-ga või ilma rk-ta.

§ 47. Joonelt ühes viirus joonele kahte viirgu toimikond rivistub ainult paigal ja lahutatud rk-ga või ilma rk-ta käskluse järele:

„KAHTE VIIRGU — MARSS!“

Nr.nr. 2, 4 ja 6 pöörduvad paremale, liiguvad taksammul oma kohale nr-te 1, 3 ja 5 taha, peatuvad ja pöörduvad vasakule.

§ 48. Joonelt kahes viirus joonele ühte viirgu toimikond rivistub ainult paigal ja lahutatud rk-ga või ilma rk-ta käskluse järele:

„ÜHTE VIIRGU — MARSS!“

Nr.nr. 2, 4 ja 6 pöörduvad vasakule, liiguvad takt-sammul nr-te 1, 3 ja 5 tagant välja ja pöördega liikumisel paremale asuvad oma kohale.

§ 49. **Kolonnist ühekaupa kolonni kahekaupa** toimkond rivistub nii lahutatud rk-ga kui ilma rk-ta käskluse järele:

„KAHEKAUPA — MARSS (MARSS-MARSS)!“

a) *Paigal.*

Nr.nr. 2, 4 ja 6 liiguvad taktsammul (kiirjooksuga) paremale nr-te 1, 3 ja 5 kõrvale ja peatuvad.

b) *Liikumisel.*

Rivistumisel sammuga nr.nr. 1, 3 ja 5 märgivad sammu takti paigal, nr.nr. 2, 4 ja 6 liiguvad endisel sammul paremale nr-te 1, 3 ja 5 kõrvale; viimaste jõudes oma kohale toimkond jätkab liikumist käskluse järele: „OTSE — MARSS!“

Rivistumisel kiirjooksuga nr.nr. 1, 3 ja 5 jätkavad liikumist endise kiirusega, nr.nr. 2, 4 ja 6 asuvad kiirjooksul paremale nr-te 1, 3 ja 5 kõrvale ja jätkavad liikumist ühises taktis.

§ 50. **Kolonnist kahekaupa kolonni ühekaupa** toimkond rivistub ainult ilma rk-ta või klp., aluse ja kilbi kandmisel käskluse järele:

„ÜHEKAUPA — MARSS!“

Nr.nr. 1, 3 ja 5 algavad (jätkavad endisel viisil) liikumist, nr.nr. 2, 4 ja 6 märgivad sammu takti paigal kuni nr-te 1, 3 ja 5 möödumiseni, pärast seda jätkavad liikumist, asudes oma kohale kolonnis ühekaupa.

B. RK-TOIMKONNA TEGEVUSED JA RIVISTUSED ÜHES VEOKIGA.

1. Rk asetamine veokile ja vabastamine veokilt.

§ 51. Rk-veokil veetava varustuse nimekiri on toodud lisas nr. 2.

Rk-veokid peavad olema nii sisse seatud ja koo-rem selliselt pakitud, et rk ja varustus ei põruks ega vigastuks vedamisel ja et rk-t ja varustust võidaks hõlpsasti asetada veokile ja sealt maha võtta.

Meeskonna istumine veokile või toimkonna varustusse mittekuuluvate esemete asetamine veokile on keelatud.

§ 52. Rk-t veetakse veokil harilikult koostatult.

Rk ja kantava erivarustuse (§ 3) asetamiseks veokile antakse käsklus:

„**KUULIPILDUJA(D) — VEOKILE!**“

a) *Kui paunad on seljas,*

nr.nr. 1 ja 2 asuvad rk-ga veoki taga ja tõstavad rk veokile, samal ajal nr.nr. 3—6 asuvad kahele poole veokit, nr.nr. 3 ja 5 vasakule, nr.nr. 4 ja 6 paremale, asetavad käes kantava erivarustuse veokile ettenähtud kohtadele ja nr. 3 abistab rk kohaleasetamist. Rihmal kantav erivarustus asetatakse veokile erikorralduse järel.

Pärast rk ja varustuse asetamist veokile numbrid pöörduvad veoki liikumissuunda ja jäävad seisangusse „vabalt“, toimkonnaülem kontrollib rk ja varustuse asetust ja kinnitust.

b) *Kui paunad on veokil,*

numbrid asuvad p. a nimetatud kohtadele, panevad rk, kõik kantava erivarustuse ja püssid maha,

võtavad paunad ja püssid selga ja asetavad rk ja kõik kantava erivarustuse veokile ettenähtud kohtadele.

Pärast rk ja varustuse asetamist veokile numbrid pöörduvad veoki liikumissuunda ja jäävad seisangusse „vabalt“, toimkonnaülem kontrollib rk ja varustuse asetust ja kinnitust.

§ 53. Rk ja kantav erivarustus (§ 3) võetakse veokilt maha käskluse järele:

„**KUULIPILDUJA(D) — VABAKS!**“

Nr.nr. 1 ja 2 asuvad veoki taha, ülejäänud numbrid kahele poole veokit § 52 p. a kohaselt. Nr.nr. 1 ja 2 tõstavad nr. 3-me kaasabil rk veokilt maha ja kõik numbrid võtavad kätte § 3 loeteldud rk-erivarustuse.

Ülejäänud varustuse mahavõtmine ja kandjate määramine sünnib erikorralduse järele.

§ 54. Toimkonna kõigi numbrite või mõne numbriga seljapaunade asetamiseks veokile pärast rk ja kantava erivarustuse mahavõtmist antakse käsklus:

„**PAUNAD (NR.NR. 1, 2 jne., PAUNAD) — VEOKILE!**“

Toimkonnaülem ja numbrid võtavad paunad seljast, asetavad need veokile ja võtavad püssid selga.

§ 55. Toimkonna meeskonna rivistused ja tegevused pärast rk ja erivarustuse mahavõtmist veokilt on ette nähtud §§ 4—50. Veoki asukoht ja tegevus sel juhul määratakse erikorraldustega.

2. Rivistused.

§ 56. Toimkonna rivistused ühes rk-veokiga on:

— kaheviiruline joon (joon. 16);

— kolonn kahekaupa veoki ees (joon. 17);

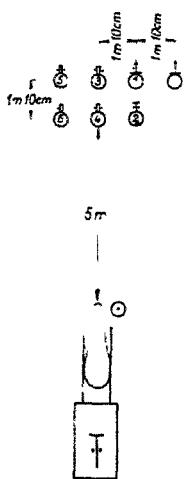
- kolonn kahekaupa veoki taga (joon. 18);
- rivistus ümber veoki (joon. 19).

Joonel kahte viirgu ühes veokiga toimkond rivistub ainult paigal. Kolonnrivistustesse ja ümber veoki ta rivistub nii paigal kui liikumisel.

§ 57. Joonel kahes viirus ühes veokiga toimkonnaülema ja numbrite vahed ja kaugused üksteisest on 1 m 10 cm. Veok asetseb meeskonna taga (joon. 16), temast 5 m kaugusel.

Toimkonna kogunemiseks joonele kahte viirgu ühes veokiga antakse käsklus:

„TOIMKOND VEOKIGA, JOONELE KAHT-
TE VIIRGU — KOGU!“

Joon. 16.
Rk-toimkond joonel
kahes viirus ühes
veokiga.

Meeskond koguneb nagu lahu-
tatud rk-ga (§ 28). Pärast mees-
konna paigaleasumist ajur juhhib
veoki nr. 4-ja taha, asub hobusest
paremale, võtab ohjad kimpu pare-
masse kätte, vasakuga haarab ohja-
dest valjaste lähedalt ja paigutab
hobuse nii, et hobuse pea oleks
nr. 4-st 5 m kaugusel, seejärel
jääb seisma hobuse pea kõrvale.

Joondumise kontrollimine ja
lõpetamine sünnivad § 26 järele.

§ 58. Kolonnis kahekaupa veo-
ki ees meeskond paikneb § 23 koha-
selt harilikkudel kaugustel ja vahe-
del üksteisest. Veok asetseb 3 m
kaugusel meeskonna taga (joon. 17).

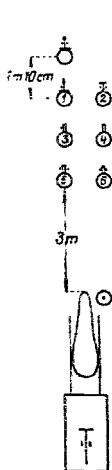
Kogunemiseks kolonni kahe-
kaupa veoki ette antakse käsklus:
„TOIMKOND, KOLONNI
VEOKI ETTE — KOGU!“

Meeskond koguneb nagu lahutatud rk-ga (§ 29). Ajur juhib veeki ettenähtud kohale § 57 kirjeldatud viisil.

Joondumise kontrollimine ja lõpetamine sünnivad § 27 järele.

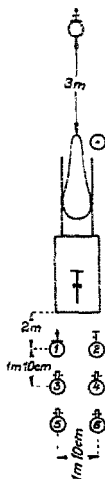
Kui pärast käsklust „KOGU!“ toimkonnaülem liigub edasi sammu või joostes, siis numbrid ja veok kogunevad joostes ja jätkavad liikumist samal viisil nagu toimkonnaülem, ajur juhib veokit, jäädes endiselt kas veokile või veeki kõrvale.

§ 59. Kolonnis kahekaupa veeki taga (joon. 18) toimkond asetseb järgmiselt: veok on 3 m kaugusel toimkonnaülema taga, rk-numbrid — kolonnis kahe-

Joon. 17.

Rk-toimkond paigal kolonnis kahekaupa veoki ees.

Joon. 18.

Rk-toimkond paigal kolonnis kahekaupa veoki taga.

kaupa 2 m kaugusel veoki taga (kauguseks loetakse vahemaa veoki tagumise serva ja nr. 1 vahel). Numbrite kaugused ja vahed üksteisest on 1 m 10 cm.

Kogunemiseks kolonni kahekaupa veoki taha antakse käsklus:

„TOIMKOND, KOLONNI VEOKI TAHA — KOGU!“

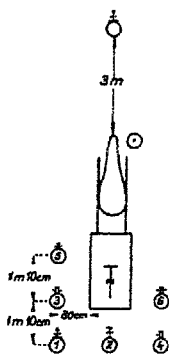
Veok asub kohale toimkonnaülema järele, numbrid — nr. 1 järele.

Joondumise kontrollimine ja lõpetamine sünnivad § 27 kohaselt, kogunemine liikumisel § 58 viimase löike kohaselt.

§ 60. Toimkonna kogumiseks ümber veoki (joon. 19) antakse käsklus:

„TOIMKOND, ÜMBER VEOKI — KOGU!“

Veok asub § 57 kirjeldatud viisil 3 m kaugusele toimkonnaülema taha.

Joon. 19.

Rk-toimkond paigal ümber veoki.

Numbrid asuvad ümber veoki, pöördudes veoki liikumissuunda, järgmiselt: nr. 5 — veokist 80 cm (väljasirutatud käe ulatusele) vasakule, vankri esiratta tagakülje või reeaisa kinnituskoha joonele, nr. 3 — harilikule kaugusele nr. 5-e taha, nr. 1 — samuti nr. 3-me taha, nr. 6 — veokist 80 cm paremale ja nr. 3-me joonele, nr. 4 — nr. 6-e taha ja nr. 1-he joonele, nr. 2 — keskele veoki taha, nr. 1-he ja nr. 4-ja joonele.

Joondumise kontrollimine ja lõpetamine sünnivad § 27 järele.

Kogunemiseks liikumisel veok ja numbrid teotsevad § 58 viimase lõike kohaselt.

3. Liikumine, peatumine ja suuna muutmine.

§ 61. Rk-toimkond koondrivis ühes veokiga liigub vabasammu, taktsammu, valvelsammu ja vabajooksuga.

Sammu meeskond liigub J. E. I §§ 13—15 kirjeldatud korras, kusjuures veok kohandab oma liikumise kiirust toimkonnaülema liikumise järele. Toimkonna liikumisel vabajooksuga säilitatakse rivistus, veok liigub traavi kiirusega kuni 10 km tunnis, vahetpidamatu liikumine võib kesta kuni 3 min. Ajur juhüb veokit kas istudes veokil või liikudes paremal veoki kõrval.

Joonel toimkond võib liikuda vaid väiksemateks ümberpaigutusteks ainult otsesuunas ette.

Täitekäsklused liikumise algamiseks ja peatamiseks koos veokiga hääldatakse **venitatult**.

§ 62. Ajuri istumiseks veokile antakse käsklus:
„VEOKILE — ISTU!“

Ajur võtab ohjad paremasse kätte, asub veokile ja istub veoki istmele.

Ajuri mahatulekuks veokilt antakse käsklus:
„VEOKILT — MAHA!“

Ajur tuleb veokilt maha ja asub paremale veoki kõrvale, vankri esiratta telje või reeaisa kinnituskoha juonele.

Kui ajurile pole antud käsklust veokile istumiseks, siis liikumise algamiseks antava eelkäskluse järele ta asub paremale veoki kõrvale ja täitekäskluse järele algab veoki juhtimist veoki kõrvalt.

§ 63. Liikumise algamiseks toimkonnale koos veokiga antakse käsklus:

„TOIMKOND VEOKIGA, EDASI (TAKT-SAMMU, VALVELSAMMU, EDASI JOOSTES) — MARSS!“

Toimkond ja veok alustavad liikumist üheaegselt, vabajooksu alustamine sünnib 3—6 sammu kestusel. Liikumissuuna, sammu õige pikkuse ja sageduse eest on vastutav toimkonnaülem.

Üleminek liikumisel ühelt sammu liigilt teisele, sammult jooksule ja ümberpöörduvalt sünnib J. E. I § 20 kohaselt, sammult jooksule ja ümberpöörduvalt minnakse üle 3—6 sammu kestusel.

§ 64. Toimkonna peatamiseks koos veokiga antakse käsklus:

„TOIMKOND — SEIS!“

Käskluse andmisel vahe eelkäsklusest (leppe-märgist) kuni täitekäskluseni peab olema nii pikk, et meeskonnal selle kestel oleks võimalik edasi liikuda 6—10 sammu. Peatumiseks antava eelkäskluse järele ajur pidurdab hobust.

Toimkond peatub üheaegselt veokiga.

§ 65. Tee vabastamiseks (J. E. I § 152) veok ühes meeskonnaga hoiduvad paremale ja veoki ümber liikuv meeskond asub veokist vähendatud vahedele.

§ 66. Rivistustes ühes veokiga toimkonna suunda muudetakse ainult liikumisel.

Suuna muutmiseks antava täitekäskluse järele (J. E. I § 25) toimkond algab pöördumist uude suunda 3—6 sammu kestel, liikudes selleks 5 m raadiusega kaart mööda.

4. Rivistuste muutmine.

§ 67. Joonelt kahes viirus ühes veokiga kolonni kahekaupa veoki ees toimkond läheb üle ühes liikumise algamisega käskluste järele:

„TOIMKOND, PAREM — POOL!“

ja

„VEOKIGA, TAKTSAMMU — MARSS!“

Esimese käskluse järele rk-numbrid pöörduvad paremale, teise järele toimkonnaülelem, numbrid ja veok alustavad liikumist, kusjuures veok asub liikumisel õigele kaugusele meeskonna taha.

§ 68. Üleminekuks kolonnist kahekaupa veoki ees joonele kahte viirgu ühes veokiga toimkond peatatakse ja antakse käsklused:

„TOIMKOND, VASAK — POOL!“

ja

„VEOK, OMA KOHALE — MARSS!“

Esimese käskluse järele rk-numbrid pöörduvad vasakule, teise järele ajur juhib veoki temale joonel ettenähtud kohale.

§ 69. Toimkonna üleminek kolonnist kahekaupa veoki ees kolonni kahekaupa veoki taga või rivistusse ümber veoki toimub ainult liikumisel käskluse järele:

„TOIMKOND, VEOKI TAHA — MARSS!“

või

„TOIMKOND, ÜMBER VEOKI — MARSS!“

Toimkonnaülelem algab või jätkab liikumist; numbrid hoiduvad paremale, vabastades veokile tee ja tasandades liikumist; veok liigub ettenähtud kaugusele toimkonnaülelema taha ja numbrid asuvad liikumisel oma kohtadele veoki taha või ümber veoki.

§ 70. Kolonnist kahekaupa veoki taga või rivistusest ümber veoki toimkond läheb üle kolonni kahekaupa veoki ees ainult liikumisel käskluse järele:

„TOIMKOND, VEOKI ETTE — MARSS-MARSS!“

Toimkonnaülem algab või jätkab liikumist, numbrid liiguvad kiirjooksul oma kohtadele kolonni veoki ette, veok peatub kuni numbrite möödumiseni ja pärast seda asub liikumisel oma kohale meeskonna taha.

§ 71. Kolonnist kahekaupa veoki taga rivistuse ümber veoki toimkond läheb üle ainult liikumisel käskluse järele:

„ÜMBER VEOKI — MARSS-MARSS!“

Toimkonnaülem ja veok jätkavad liikumist endisel viisil, numbrid hüppavad kiirjooksul § 60) ettenähtud kohtadele.

§ 72. Rivistusest ümber veoki toimkond läheb üle kolonni kahekaupa veoki taga ainult liikumisel käskluse järele:

„VEOKI TAHA — MARSS!“

Toimkonnaülem ja veok algavad või jätkavad liikumist endisel viisil, veoki möödumisel numbrid asuvad oma kohtadele kolonnis kahekaupa veoki taga (§ 59).

5. Õhumärkide tulistamine.

§ 73. Rännakul õhukaitseks määratud rk-toimkonna liikumisel koondriivis vastavate sihtimisvahenditega varustatud rk on asetatud veokile püstitatud erilisele õhukaitsealusele ja on laetud. Toimkonna numbrid on alaliselt vaivel rk juures, toimetades

toimkonnaülema korraldusel kordamööda õhuvaatlust ja olles valmis silmapilkselt tuld avama, vaatleja asetseb liikumisel veokil.

Õhumärgi ilmumisel veok peatatakse ja numbrid avavad veokil olevalt aluselt tule iseseisvalt, erilise tulistamiskäsklusega.

IV. RK-TOIMKOND LAHKRIVIS.

A. RIVISTUSED.

§ 74. Rk-toimkonna teotsemise kohta lahkris on maksev J. E. I § 65. Rk-t toimetatakse edasi lahkris käsitsi kõigil § 6 loeteldud viisidel, ratastel veetava rk moondamiseks teda võib vedada (tõugata) ka üks number.

Veoki asukoht ja tegevus määratakse erikorraldustega.

§ 75. Rk-toimkonna rivistused lahkris on järjestik ja trobikond (joon. 20—23).

Peale nende toimkond kas tervikuna või osakaupa võib kasutada veel igasuguseid muid rivistusi või nende kombinatsioone, kui maastik, nähtavus või vastase tule mõju seda nõuavad.

Lahkris toimkonna **alussõduriks** on normaalselt nr. 3.

Liikumisel lahkris rk-toimkond ei pea erinema rivistustelt, liikumis- ja paiknemisviisidelt 1-jaost, et mitte tõmmata endale vastase tähelepanu ja tuld.

§ 76. Järestikus (joon. 20) toimkonna numbrid paiknevad sügavuti järgmiselt: toimkonnaülem, nr.nr. 3, 1, 2, 4, 5 ja 6. Kaugused numbrite vahel

võivad tõusta kuni 7 m ja määratakse käsklusega. Järestikus numbrid ei joondu.

§ 77. Trobikonnas numbrid asuvad korrapära-
tult laiuti ja sügavuti selliselt, et oleks võimalik
avada rk-st kiiresti tuli. Kaugused ja vahed numb-
rite vahel võivad tõusta kuni 7 m, neid käsklusega ei
määrata. Toimkonnaülem asetseb toimkonna ees
seal, kust tal on soodsam juhtida toimkonda. Näi-
teid toimkonna paiknemisest trobikonnas lahutatud
ja ratastel rk-ga on toodud joon. 21—23.

B. RIVISTUSTE MOODUSTAMINE JA MUUTMINE.

§ 78. Lahkrivis kõigi rivistuste moodustamine
ja muutmine võib sündida nii
käskude kui käskluste järele. Enne üleminekut lahkrivisse
toimkonnaülem tarbekorral
seletab toimkonnale eelseisva
tegevuse eesmärgi ja kava.

§ 79. Järestiku (§ 76) moo-
dustamiseks ükskõik millisest
rivistusest antakse, näiteks,
käsklus:

„TOIMKOND, JÄRES-
TIKKU, SUUND MÖÖ-
DA RADA, KAUGUSED
KUUS MEETRIT —
MARSS (MARSS-
MARSS)!“

Täitekäskluse järele toim-
konnaülem algab või jätkab
liikumist määratud suunas,

nr. 3 hüppab nr. 1-se ette ja algab liikumist
toimkonnaülema järele, muud numbrid asuvad vabalt
§ 76 määratud järjekorras järestikku tema järele.

Joon. 20.

Rk-toimkond järestikus.

Kui järestiku moodustamiseks on vaja muuta rk edasitoimetamisviisi, siis toimkonnaülem annab selleks erilise käskluse või käsu enne käsklust järestiku moodustamiseks.

Järestiku koondamine ja harvendamine toimub J. E. I § 122 kohaselt.

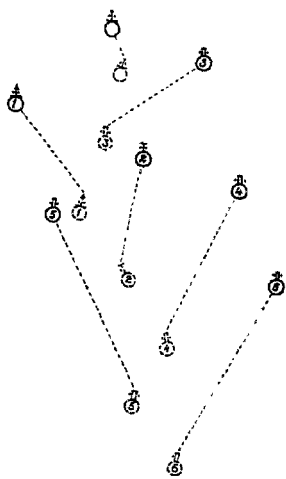
§ 80. Trobikonda toimkonda võidakse paisata ükskõik millisest rivistusest nii paigalt kui liikumisel. Seejuures trobikonda võidakse moodustada kas ühes liikumise algamisega (jätkamisega) või ühes toimkonna paigalejätmisega. Viimasel juhul määratakse käskluses koht, kuhu trobikond peab asuma.

Toimkonna paiskamiseks trobikonda ühes liikumise algamisega või jätkamisega antakse, näiteks, käsklus:

„TOIMKOND TROBIKONDA, SUUND KOLLANE PÕÖSAS — MARSS (MARSS-MARSS)!“

Täitekäskluse järele toimkonnaülem algab või jätkab liikumist määratud suunas, nr. 3 hüppab teistest numbritest ette ja paremale, muud numbrid paiskuvad trobikonda liikumisel rk edasitoimetamise viisi kohaselt (joon. 21—23).

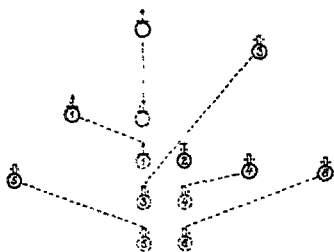
Kui paiskumiseks antavas käskluses nimetatakse koht, kuhu trobikond peab asuma, siis toimkond pärast paiskumist peatub ja kohaneb maastikule.

Joon. 21.

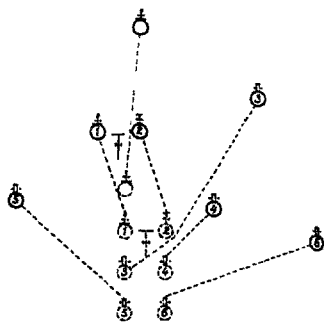
Rk-toimkonna paiskumine trobikonda järestikust lahutatud rk-ga.

Erilist kiirust nõudvatel juhtudel käskluses suunda ei määrata, vaid toimkond paikneb paiskumisel ja teotseb pärast seda toimkonnaülema isikliku eeskuju järgi.

Joon. 22.

Rk-toimkonna paiskumine trobikonda kolonnist kahekaupa lahutatud rk-ga.

Joon. 23.

Rk-toimkonna paiskumine trobikonda kolonnist kahekaupa ratastel rk-ga.

C. LIKUMINE JA PEATUMINE.

§ 81. Lahkrivis oleva toimkonna liikumised, peatumine, kaevumine, käsitulerelvade ja gaasitorbiku käsitsemine täidetakse üldiselt samade käskluste ja juhiste järgi, mis on antud üksikmehe kohta J. E. I §§ 66—77. Edasijõudmise kiirendamiseks ning sihturi ja tema abi jõu säästmiseks toimkonnaülem vahetab rk-t edasitoimetavaid numbreid.

Liikumisel toimkonnaülem suunab toimkonda isiklikult, liikudes harilikult toimkonna keskkoha ees. Rk-st laskmise ajaks toimkonnaülem asub sinna, kust tal on kõige hõlpsam juhtida rk tulud.

§ 82. Liikumine jalaväe relvade mõjuva tule all sünnib hüpetega J. E. I § 75 kohaselt.

Hüppeid tehakse kas terve toimkonnaga korraga või ühekaupa. Hüppeks antakse, näiteks, käsklus: „TOIMKOND, HÜPE (HÜPE ÜHEKAUPA), *METSATUKKA* (MINU JÄRELE või *VIISKÜMMEND MEETRIT EDASI*) — *MARSS-MARSS!*“

Käsklus „HÜPE (HÜPE ÜHEKAUPA)“ korratakse kõigilt meestelt toimkonnas.

Hüppeks antava eelkäskluse järele rk ja varustus seatakse vedamis- või kandevalmis ja numbrid valmistuvad püstikargamiseks. Hüpetel ühekaupa numbritest hüppab esimesena edasi nr. 3, selle järele nr. 1, nr. 2, nr. 4, nr. 5 ja nr. 6.

Rk-toimkonna hüpete pikkuse ja sageduse määramisel on mõõduandvad rk-t edasitoimetavate numbrite võimed.

Kui enne hüppe tegemist on tarvis muuta rk edasitoimetamisviisi, siis toimkonnaülem annab selleks erikäskluse enne hüppekäsklust.

D. TOIMKONNA ASUMINE LASKEKOHALE JA SELLE VAHETAMINE.

§ 83. Laskekohale rk asetatakse tulevõitluse alustamiseks. Asumine laskekohale peab sündima võimalikult varjatult vastase vaatluse eest. Lahutatud rk koostamine ja muud vajalikud ettevalmistused tule avamiseks (märkide kirjeldamine, kauguste määramine, tarbekorral laadimine, sihiku seadmine) tehakse võimaluse korral varjul olles.

Esimesena asuvad laskekohale toimkonnaülem ja 3. number, kes seal teevad tarvilikud ettevalmistused rk kohaleasetamiseks. Kaasatoodud lindikastid asetatakse laadimiseks õigele kohale.

Rk viiakse laskekohale toimkonnaülema käsu, leppemärgi või käskluse järele:

„**KUULIPILDUJA, MINU (LINDIKASTI) JUURDE, SUUND KIVIKÜÜN (SINNA, näidata käega), RATASTELE (JALGADELE) — KOHALE!**“

Nr.nr. 1 ja 2 asetavad rk laskekohale käsklusega määratud asendisse ja suunda, asuvad laskeasendisse ja laevad rk. Harilikult toimkonnaülem asub rk-st vasakule, nr. 3 — rk-st paremale, nr. 4 — tahapoole rk lähedusse, nr. 5 ja nr. 6 — kaugemale tahapoole.

§ 84. Tulevõitlusest osavõtmiseks püssidega rk-toimkonnale antakse käsklus:

„**KÕIK KOHALE!**“

Selle järele püssidega varustatud toimkonna- numbrid asuvad laskekohtadele J. E. I § 73 kohaselt. Tarbekorral toimkonnaülem määrab laskesuuna ja laskekohad täiendavate käskudega.

§ 85. Laskekoha vahetamiseks harilikult toimkonnaülem toimetab isiklikult uue laskekoha ja selle juurdepääsutee luuret ja korraldab toimkonna liikumist uuele laskekohale. Toimkond kutsutakse välja uuele laskekohale signaaliga, leppemärgiga või järele- saadetud numbri kaudu.

Rk, toimkonna ja varustuse liikumisvalmis sead- miseks antakse käsklus:

„**KOHAVAHEATUS!**“

2. peatükk.

RK-JAGU.

I. KOOSSEIS.

§ 86. Rk-jagu normaalselt koosneb jaoulemast ja kahest rk-toimkonnast.

Toimkonnad tähendatakse järgarvudega I-st kuni IV-ni või toimkonnaülemate nimedega; järgarvudega märkimisel jaos on I ja II toimkonnad või III ja IV toimkonnad.

Jaoülem on relvastatud püssiga ja varustatud binokliga, planšetiga ja vilega.

II. RK-JAGU KOONDRIVIS.

A. RK-JAO RIVISTUSED JA TEGEVUSED VEOKITETA.

1. Rivistused.

§ 87. Rk-jao rivistused veokiteta on:

- jaojoon (joon. 24 ja 25),
- jaokolonn (joon. 26 ja 27).

Peale selle tarbekorral jagu võib rivistada joonele ühte viirgu või kolonni ühekaupa.

Jaojoonele ja jaokolonni jagu rivistub kas ühes ratastel rk-tega, lahutatud rk-tega või ilma rk-teta. Joonele ühte viirgu või kolonni ühekaupa ta võib rivistuda ainult kas lahutatud rk-tega või ilma rk-teta.

Alustoimkonnaks jaos on I (III) toimkond, kui see pole käsklusega teisiti määratud.

§ 88. Jao kogumist joonrivistustesse tehakse ainult paigal, kogumist kolonnrivistustesse nii paigal kui liikumisel. Harilikult jagu koguneb jaoülema järgi, kogunemine teostatakse joostes.

Kogunemiseks ühes rk-tega viimased seatakse tarbekorral enne kogumiskäsklust veo- või kandevalmis §§ 7 või 11 kohaselt.

§ 89. Kogunemiseks jaojoonele (joonele ühte viirgu) jaole antakse käsklus:

„JAGU KUULIPILDUJATEGA, JOONELE (JOONELE ÜHTE VIIRGU) — KOGU!“

või (kogunemiseks rk-teta):

„JAGU, JOONELE (JOONELE ÜHTE VIIRGU) — KOGU!“

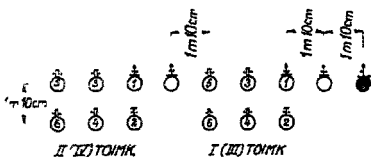
Kogunemisel jaojoonele alustoimkond ja tema järgi teine toimkond rivistuvad jaoülemast vasakule joon. 24 või 25 kohaselt (§ 22).

Kogunemisel joonele ühte viirgu alustoimkond asub § 20 kohaselt jaoülemast vasakule, harilikule vahele, järgmine toimkond samas rivistuses alustoimkonnast vasakule, harilikule vahele.

Pärast alustoimkonnaülema paigaleasumist jaoülem pöördub vasakule ja kontrollib käskluse täitmist, parandades tarbekorral jao joondumist.

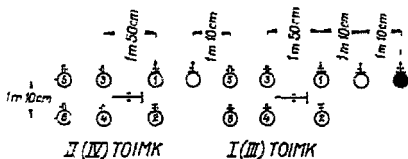
Joondumine lõpetatakse käsklusega:

„VALVEL!“

Joon. 24.

Rk-jagu joonel lahutatud rk-tega või ilma rk-teta.

Joon. 25.

Rk-jagu joonel ratastel rk-tega.

§ 90. Kogunemiseks jaokolonni (kolonni ühekaupa) jaole antakse käsklus:

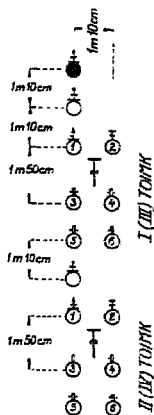
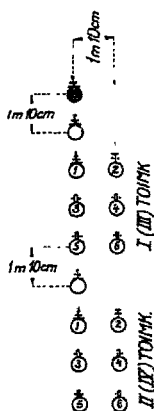
„JAGU KUULIPILDUJATEGA, KOLONNI (KOLONNI ÜHEKAUPA) — KOGU!“

või (kogunemiseks rk-teta):

„JAGU, KOLONNI (KOLONNI ÜHEKAUPA) — KOGU!“

Kogunemisel jaokolonni alustoimkond ja tema järgi teine toimkond rivistuvad jaoülema taha joon. 26 või 27 kohaselt (§ 23).

Kogunemisel kolonni ühekaupa alustoimkond asub § 21 kohaselt harilikule kaugusele jaoülema taha ja järgmine toimkond samas rivistuses harilikule kaugusele alustoimkonna taha.

Joon. 26.

Rk-jagu kolonnis lahutatud rk-tega või ilma rk-teta.

Joon. 27.

Rk-jagu kolonnis ratastel rk-tega.

Pärast alustoimkonnaülema paigaleasumist jaoülem pöördub ümber ja kontrollib käskluse täitmist, parandades tarbekorral jao joondumist.

Joondumine lõpetatakse käsklusega:

„VALVEL!“

Kui pärast käsklust „**KOGU!**“ jaoülem liigub edasi sammu või joostes, siis jagu koguneb joostes ja jätkab liikumist samal viisil nagu jaoülem.

§ 91. Jao kogumine kohale, kus jaoülem ise ei asetse, toimub J. E. I § 90 kohaselt alustoimkonna järgi.

Paigalseisva jao joondumise viimistlemine sünnib J. E. I §§ 91 ja 92 järele, kusjuures toimkonnaülemad ei astu rivist välja.

2. Seisangu muutmine, püssi ja gaasitorbiku käsitsemine, liikumine, peatumine, suuna ja asendite muutmine.

§ 92. Seisangu ja püssi asendi muutmine, tervitamine, pea paljastamine ja katmine, püssi, püstoli ja gaasitorbiku käsitsemine rk-jaos toimub samuti, nagu käsitletud § 32 rk-toimkonna kohta.

§ 93. Rk-jao liikumine, sammu muutmine, pöörded, peatumine, relvade ja varustuse mahapanek ja kandevalmis võtmine teostatakse samade käskluste ja juhiste järele, nagu toodud toimkonna kohta §§ 33—39. Püsside hakitamisel jaoülem asetab oma püssi alustoimkonna hakki (§ 38).

Jao laialimineku korral mahapandud rk-te, varustuse ja hakitatud püsside juurde määratakse jaost valvuriks jaoülema korraldusel üks mees.

§ 94. Suuna ja asendite muutmine rk-jaos sünnib samade käskluste ja juhiste järele, mis on toodud toimkonna kohta §§ 41—44.

3. Rivistuste muutmine.

§ 95. Überrivistused jaojoonelt (joonelt ühes viirus) jaokolonni (kolonni ühekaupa) ja

ümberpöördult täidetakse samuti, nagu kirjeldatud toimkonna kohta §§ 45 ja 46. Rivistumisel jaokolonnist jaojoonele vasakule on alussõduriks I (III) toimkonna ülem.

§ 96. **Jaokolonnist kolonni ühekaupa** jagu rivistub ainult kas ilma rk-teta või klp-te, aluste ja kilpide kandmisel käskluse järele:

„**ÜHEKAUPA — MARSS!**“

I (III) toimkond rivistub kolonni ühekaupa § 50 kirjeldatud viisil, II (IV) toimkond märgib sammu takti paigal, kuni avaneb ruum liikumise algamiseks (jätkamiseks) ettenähtud kaugusel eesmise toimkonna järele, pärast seda rivistub kolonni ühekaupa § 50 kohaselt toimkonnaülema käskluse järele „**TEINE (NELJAS) — MARSS!**“ ja jätkab liikumist eesmise toimkonna taga.

§ 97. **Kolonnist ühekaupa jaokolonni** jagu rivistub nii lahutatud rk-tega kui ilma rk-teta käskluste järele:

„**TOIMKONNAD, KAHEKAUPA — MARSS (MARSS-MARSS)!**“

ja

„**JAOKOLONNI — MARSS (MARSS-MARSS)!**“

a) *Paigal.*

Esimene käsklus täidetakse toimkondades § 49 p. a kohaselt. Teise käskluse järele II (IV) toimkond liigub eesmisest toimkonnast õigele kaugusele ja peatub.

b) *Liikumisel.*

Esimene käsklus täidetakse toimkondades § 49 p. b kohaselt, rivistumisel sammuga toimkonnad pärast täitmist märgivad sammu takti paigal.

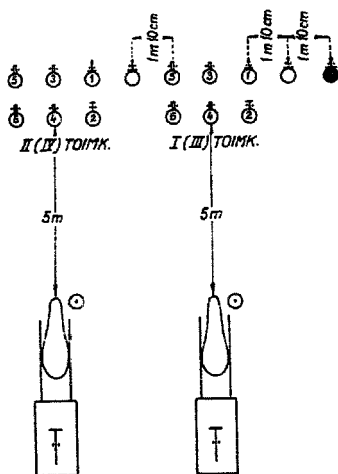
Teise käskluse järele rivistumisel sammuga I (III) toimkond märgib sammu takti paigal, tagumine toimkond liigub endisel viisil oma kohale jaokolonnis; jagu jätkab liikumist jaotulema käskluse järele „OTSE — MARSS!“ Rivistumisel kiirjooksuga I (III) toimkond jätkab liikumist endisel sammul, tagumine toimkond liigub kiirjooksuga oma kohale jaokolonnis ja pärast seda jätkab liikumist, joondudes alustoimkonnaga.

B. RK-JAO TEGEVUSED JA RIVISTUSED ÜHES VEOKITEGA.

I. Rivistused.

§ 98. Jao rivistused ühes veokitega on:

- jaojoon (joon. 28);
- jaokolonn (joon. 29);

Joon. 28.

Rk-jagu joonel ühes veokitega.

— jao toimkondade kolonn veokite taga (joon. 30);

— jao toimkondade kolonn ümber veokite (joon. 31).

Joonele koos veokitega jagu rivistub ainult paigal. Kolonnrivistustesse ta rivistub nii paigal kui liikumisel.

§ 99. „JAGU VEOKITEGA, JOONELE — KOGU!“

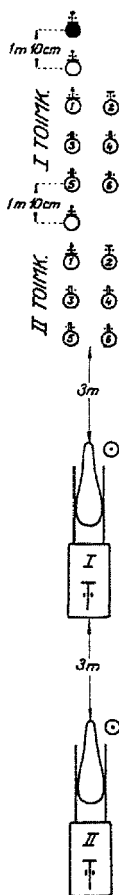
Jao meeskond koguneb jaoülema kõrvale § 88 ja joon. 28 kohaselt. Pärast meeskonna paigaleasumist ajurid juhivad rk-veokid § 57 kohaselt oma toimkondade taha. Joondumise kontrollimine ja lõpetamine toimuvad § 89 kohaselt.

§ 100. „JAGU VEOKITEGA, KOLONNI — KOGU!“

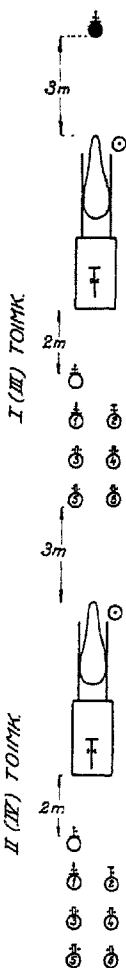
Jao meeskond koguneb jaoülema taha § 88 ja joon. 29 kohaselt. Pärast meeskonna paigaleasumist ajurid juhivad rk-veokid § 57 kohaselt toimkondade järjekorras joon. 29 näidatud kohtadele meeskonna taha. Joondumise kontrollimine ja lõpetamine ning kogunemine liikumisel toimuvad § 90 kohaselt.

§ 101. „JAGU, VEOKITE TAHA — KOGU!“

Täitekäskluse järele I (III) toimkonna veok asub 3 m kaugusele jaoülema taha ja sama toimkonna meeskond ühes toimkonnaülemaga kolonni kahekaupa 2 m kaugusele veoki taha; II (IV) toimkonna veok ja mees-

Joon. 29.
Rk-jagu kolonnis
ühes veokitega.

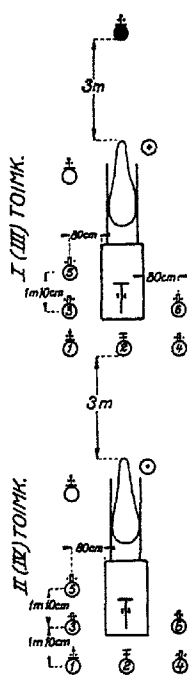
Joon. 30.

Rk-jagu toimkondade kolonnis veokite taga.

kond asuvad samas korras ja rivistuses 3 m kaugusele alustoimkonna taha (joon. 30). Joondumise kontrollimine ja lõpetamine ning kogunemine liikumisel toimuvad § 90 kohaselt.

§ 102. „JAGU, ÜMBER VEOKITE — KOGU!“

Täitekäskluse järele I (III) toimkonna veok asub 3 m kaugu-

Joon. 31.

Rk-jagu toimkondade kolonnis ümber veokite.

sele jaõülema taha ja sama toimkonna meeskond ühes toimkonnaülemaga joon. 31 kohaselt ümber oma veoki; II (IV) toimkonna veok ja meeskond asuvad samas korras ja rivistuses 3 m kaugusele alustoimkonna taha. Joondumise kontrollimine ja lõpetamine ning kogunemine liikumisel toimuvad § 90 kohaselt.

2. Liikumine, peatumine ja suuna muutmine, rk-te asetamine veokitele ja vabastamine.

§ 103. Liikumiseks jagu koos veokitega rivistub kolonnrivistustesse, joonel ta liigub vaid väiksemateks ümberpaigutusteks ainult otsesuunas ette.

Jaio liikumine, peatumine, sammu ja suuna muutmine, rk-te asetamine veokitele ja vabastamine, samuti tee vabastamine toimuvad samade käskluste ja juhiste järgi, mis on antud toimkonna kohta §§ 52—55 ja 61—66.

Peatumiseks antava käskluse ees antakse leppemärk „**Tähelepanu!**“ (J. E. I § 3).

Jaio liikumisel toimkondade kolonnis veokite taga või ümber veokite kõik jaole antud käsklused ja leppemärgid korratakse toimkonnaülematelt.

Veokite asukoht ja tegevus pärast rk-te ja erivarustuse mahavõtmist määratakse erikorraldustega.

3. Rivistuste muutmine.

§ 104. **Jaiojoonelt ühes veokitega jaokolonni ühes veokitega jagu läheb üle ühes liikumise algamisega käskluste järele:**

„**JAGU, PAREM — POOL!**“

ja

„**VEOKITEGA, TAKTSAMMU — MARSS!**“

Esimese käskluse järele jao meeskond pöörduv paremale, teise järele jagu ühes veokitega alustab liikumist, kusjuures veokid asuvad liikumisel toimkondade järjekorras joon. 29 kohaselt õigetele kohtadele ja kaugustele meeskonna taha.

§ 105. Üleminekuks **jaokolonnist jaojoonele** ühes veokitega jagu peatatakse ja antakse käsklused:

„VASAK — POOL!“

ja

„VEOKID, OMA KOHTADELE — MARSS!“

Esimese käskluse järele jao meeskond pöörduv vasakule, teise järele ajurid juhivad veokid neile joon. 28 ettenähtud kohtadele.

§ 106. Jao üleminek **jaokolonnist toimkondade kolonni veokite taha (ümber veokite)** toimub ainult liikumisel käskluse järele:

„VEOKITE TAHA (ÜMBER VEOKITE) — MARSS!“

Jaoulem algab või jätkab liikumist; toimkondade meeskonnad ühes toimkonnaülematega hoiduvad paremale, vabastades veokitele tee ja tasandades liikumist; veokid liiguvad moodustatava rivistuse kohaselt võetud kaugustele jaoülema taha ja toimkondade meeskonnad asuvad liikumisel oma kohtadele veokite taha või ümber veokite (joon. 30 ja 31).

§ 107. **Toimkondade kolonnist veokite taga või ümber veokite** jagu läheb üle **jaokolonni** ühes veokitega ainult liikumisel käskluse järele:

„VEOKITE ETTE — MARSS-MARSS!“

Jaoulem algab või jätkab liikumist, toimkondade meeskonnad liiguvad kiirjooksul oma kohtadele jao-kolonnist ja veokid asuvad liikumisel oma kohtadele jao meeskonna taha (joon. 29).

§ 108. **Toimkondade kolonnist veokite taga toimkondade kolonni ümber veokite jagu läheb üle ainult liikumisel käskluse järele:**

„**ÜMBER VEOKITE — MARSS-MARSS!**“

Jaoulem ja esimene veok algavad või jätkavad liikumist endisel viisil, toimkondade meeskonnad hüppavad kiirjooksul joon. 31 näidatud kohtadele ja tagumine veok asub liikumisel 3 m kaugusele eesmisest toimkonnast.

§ 109. **Toimkondade kolonnist ümber veokite jagu läheb üle toimkondade kolonni veokite taha ainult liikumisel käskluse järele:**

„**VEOKITE TAHA — MARSS!**“

Jaoulem ja esimene veok algavad või jätkavad liikumist endisel viisil, toimkondade meeskonnad asuvad liikumisel joon. 30 näidatud kohtadele veokite taha, tagumine veok tasandab liikumist, asudes 3 m kaugusele eesmisest toimkonnast.

III. HARGNENUD RK-JAGU.

§ 110. Jagu hargneb toimkondadeks kas koos veokitega või ilma, kusjuures toimkonnad paiknevad kas ühte või kahte järku, viimasel juhul kas otse või astmena üksteise taha. Kaugus või vahe toimkondade vahel, samuti toimkondade vastastikune asetus olenevad ülesandest, olukorrast ja maastikust; kauguseks või vaheks on harilikult 30—50 m. Iga toimkond on selles rivistuses, mida nõuab olukord, maastik ja vastase tulejõud. Hargnemisel jaoulem asub sinna, kust tal on soodsam toimetada isiklikku luuret või juhtida jao tegevust.

§ 111. Jao hargnemiseks toimkondadeks jaoulem teatab jaole ülesande täitmiseks vajalikud andmed, määrab suuna, alustoimkonna, toimkondade paik-

nemise või liikumise korra, vahe ja kauguse toimkondade vahel, tarbekorral teeb korralduse rk-te vabastamiseks veokitelt ja annab käsu toimkondade lahkuvimiseks. Rk-te vabastamise korral ta määrab ka veokite liikumise või paiknemise korra.

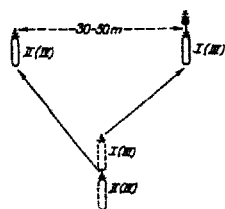
Toimkonnaülemad viivad toimkonnad lahku, rivistades nad nii, nagu nõuab olukord (§ 110).

Pärast hargnemist toimkondadeks jagu kas algab või jätkab liikumist alustoimkonna järele, või peatub jaoülemal käskluse (leppemärgi) järele, kohanedes maastikule.

§ 112. Kui olukord nõuab jao viibimatut hargnemist ja jaoülemal ei jää aega vajalikkude eelkorralduste tegemiseks, siis hargnemine teostatakse käskluse järele:

„TOIMKONDADEKS — MARSS-MARSS!“

Jagu hargneb nagu näidatud joon. 32, alustoimkonnaks on I toimkond. Pärast hargnemist II toimkond teotseb I toimkonna eeskujul, peatudes ja kohanedes maastikule või liikudes edasi alustoimkonnast joon. 32 näidatud vahel.

Joon. 32.
Rk-jao ootamatu hargnemine.

§ 113. Hargnenud jao toimkonnad liiguvad, kohanedes maastikule. Liikumine toimub alustoimkonna järele, kelle ülem on vastutav õige suuna hoidmise eest. II (IV) toimkond liikumisel hoiab ligikaudu alal määratud kauguse ja vahe.

Liikumissuuna muutmiseks jaoülem määrab alustoimkonnale uue suuna ja teatab sellest II (IV) toimkonnale, II (IV) toimkond alustab liikumist uues

suunas alustoimkonna järele, hoides end ligikaudu alustoimkonnast määratud kaugusel ja vahel. Tarbekorral jaoülem määrab uue alustoimkonna või uue kauguse või vahe, või rühmitab toimkonnad teisiti.

§ 114. Hargnenud jaos toimkonnad kasutavad relvi jaoülemalt saadud ülesannete ja korralduste kohaselt.

§ 115. Laskekohale asumisel jaoülem koos toimkonnaülematega valib ja määrab kindlaks rk-te asukohad antud tuleülesande kohaselt.

Uuele laskekohale jagu liigub kas korraga või toimkondade kaupa, jaoülemalt määratud korras. Laskekohale asumine ja laskekoha vahetamine toimub üldiselt §§ 83—85 kohaselt. Jaoülem valib oma asukoha sinna, kust tal on hõlpsam juhtida jao rk-te tuld. Veokite asukoht ja tegevus määratakse erikorraldustega.

3. peatükk.

RK-RÜHM.

I. KOOSSEIS.

§ 116. Rk-rühm normaalselt koosneb rühmaülemast, rühmavanemast, kahest rk-jaost, ühest kaugusemõõturist, nurgamõõturist ja hobusemehest ühes mõõduvahendite veokiga. Rännakul ja lahinguolukorras rühma juurde kuulub veel üks sidevaatleja.

Jaod tähendatakse järgarvudega või jaoülemate nimedega; järgarvudega märkimisel 1. jakku kuuluvad I ja II toimkonnad, 2. jakku III ja IV toimkonnad (§ 1). Mõõturid ja mõõduvahendite veoki hobusemees kuuluvad sisekorra alal 2. jakku.

Rühmaülem on varustatud vilega, binokliga ja planšetiga, kaugusemõõtur — kaugusemõõtjaga, nurgamõõtur — bussooliga või käärpikksilmaga, mõõdukolmnurgaga ja mõõdulindiga.

II. RK-RÜHM KOONDRIVIS.

A. RÜHMA RIVISTUSED JA TEGEVUSED VEOKITETA.

1. Rivistused.

§ 117. Rk-rühma rivistused veokiteta on:
— rühmajoon (joon. 33 ja 34);
— rühmakolonn (joon. 35 ja 36).

Peale selle tarbekorral rühma võib rivistada joo- nele kahte või ühte viirgu ja kolonni kahe- või ühekaupa.

Rühmajoo- nele, joo- nele kahte viirgu, rühmakolon- ni ja kolonni ühekaupa rühm rivistub kas ühes ratas- tel rk-tega, lahutatud rk-tega või ilma rk-teta. Joo- nele ühte viirgu või kolonni ühekaupa ta võib rivis- tuda ainult kas lahutatud rk-tega või ilma rk-teta.

Alusjaoks rühmas on esimene jagu, kui see pole käsklusega teisiti määratud.

§ 118. Rühma kogumist joonrivistustesse tehakse ainult paigal. Kogumist kolonnrivistustesse tehakse nii paigal kui liikumisel. Harilikult rühm koguneb rühmaülema järgi; kogunemine teostatakse joostes.

Kogunemiseks ühes rk-tega viimased seatakse tarbekorral enne kogumiskäsklust veo- või kande- valmis §§ 7 või 11 kohaselt.

§ 119. Kogunemiseks rühmajoo- nele (joo- nele kahte viirgu, joo- nele ühte viirgu) rühmale antakse käsklus:

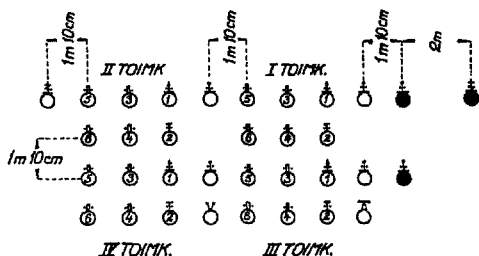
„RÜHM KUULIPILDUJATEGA, JOONELE (JOONELE KAHTE VIIRGU, JOONELE ÜHTE VIIRGU) — KOGU!“

või (kogunemiseks rk-teta):

„RÜHM, JOONELE (JOONELE KAHTE VIIRGU, JOONELE ÜHTE VIIRGU) — KOGU!“

Kogunemisel rühmajoonele alusjagu rivistub rühmulist 2 m vasakule, teine jagu alusjao taha joon. 33 või 34 kohaselt, joondudes alusjao järgi.

Kogunemisel joonele kahte (ühte) viirgu jaod asuvad samasse rivistusse järgmiselt: alusjagu — rühmulist 2 m vasakule, teine jagu — alusjaost vasakule, harilikule vahele. Joonel ühes viirus mooturid seisavad III ja IV toimkonnas nr. 5 ja nr. 2 vahel.

Joon. 33.

Rk-rühm joonel lahutatud rk-tega või ilma rk-teta.

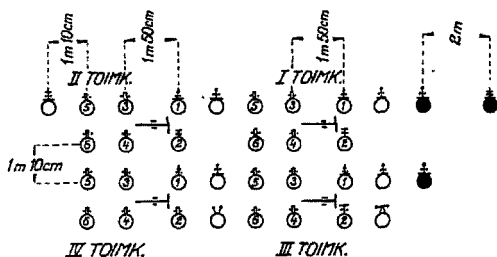
Pärast alusjaoülema paigaleasumist rühmül pöör-
dub vasakule ja kontrollib käskluse täitmist, paran-
dades tarbekorral rühma joondumist. Joondumine
lõpetatakse käsklusega „VALVEL!“

§ 120. Kogunemiseks rühmakolonni (kolonni kahekaupa, kolonni ühekaupa) rühmale antakse käsklus:

„RÜHM KUULIPILDUJATEGA, KOLONNI (KOLONNI KAHEKAUPA, KOLONNI ÜHEKAUPA) — KOGU!“

või (kogunemiseks rk-teta):

„RÜHM, KOLONNI (KOLONNI KAHEKAUPA, KOLONNI ÜHEKAUPA) — KOGU!“

Joon. 34.

Rk-rühm joonel ratastel rk-tega.

Kogunemisel rühmakolonni alusjagu rivistub rühmüli taha, temast 2 m kaugusele, teine jagu paremale alusjao kõrvale joon. 35 või 36 kohaselt, joondudes alusjao järgi.

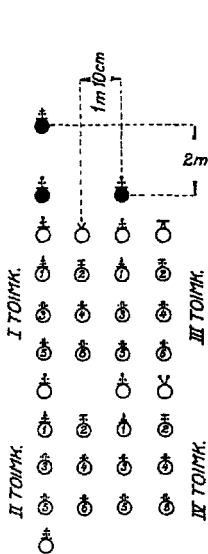
Kogunemisel kolonni kahekaupa (ühekaupa) jaod asuvad jaokolonni (kolonni ühekaupa) järgmiselt: alusjagu — rühmüli taha, temast 2 m kaugusele, teine jagu — harilikule kaugusele alusjao taha. Kolonnis ühekaupa mõõturid seisavad III ja IV toimkonnas nr. 5-da taga.

Pärast alusjaoülema paigaleasumist rühmül pöör-
dub ümber ja kontrollib käskluse täitmist, paran-

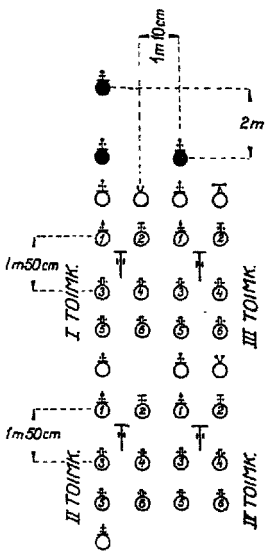
dades tarbekorral rühma joondumist. Joondumine lõpetatakse käsklusega „VALVEL!“

Kui pärast käsklust „KOGU!“ rühmül liigub edasi sammu või joostes, siis rühm koguneb joostes ja jätkab liikumist samal viisil nagu rühmül.

Joon. 35.

Rk-rühm kolonnis lahutatud rk-tega või ilma rk-teta.

Joon. 36.

Rk-rühm kolonnis ratastel rk-tega.

§ 121. Rk-rühma kogumine kohale, kus rühmül ise ei asetse, toimub analoogiliselt 1-jao kogumisele (J. E. I § 90) alusjao järgi.

Paigalseisva rühma joondumise viimistlemine sünnib J. E. I § 149 kohaselt.

2. Tegevused paigal, liikumine ja peatumine.

§ 122. Seisangu ja püssi asendi muutmine, tervitamine, pea paljastamine ja katmine, püssi, püstoli ja gaasitorbiku käsitsemine rk-rühmas toimub samuti, nagu käsitletud § 32 rk-toimkonna kohta.

§ 123. Rk-rühma liikumine, sammu muutmine, pöörded, peatumine, relvade ja varustuse mahapanek ja kandevalmis võtmine teostatakse samade käskluste ja juhiste järele, nagu toodud rk-toimkonna kohta §§ 33—39 ja 1-rühma kohta J. E. I § 150. Jagude esimeste viirgude ümberpööramiseks enne varustuse mahapanekut ja püsside hakitamist (§§ 36, 38 ja 39) antakse käsklus: „ESIMENE JA KOLMAS VIIRG, ÜMBER — PÖÖR!“ Rühma väikesi ümberpaigutusi tehakse joondumisega alussõduri järele vastavalt J. E. I § 94.

Tee vabastamisel keskelt (J. E. I § 152) rühm surub end jagude kaupa kummalegi teeäärele.

Püsside hakitamisel rühmavanem asetab oma püssi II toimkonna hakki, mõõturid III ja IV toimkonna hakkidesse. Rühma laialimineku korral mahapandud rk-te, varustuse ja hakitatud püsside juurde määratakse rühmast valvuriks rühmüli korraldusel üks mees.

§ 124. Suuna ja asendite muutmine rk-rühmas sünnib samade käskluste ja juhiste järele, mis on toodud rk-toimkonna kohta §§ 41—44, ja 1-rühma kohta J. E. I §§ 153—156.

3. Rivistuste muutmine.

§ 125. Ümberrivistused rühmajoonelt (joonelt kahes või ühes viirus) rühmakolonni (kolonni kahe- või ühekaupa) ja ümberpöördult

täidetakse samuti, nagu kirjeldatud toimkonna kohta §§ 45 ja 46. Rivistumisel rühmakolonnist rühma-
joonele vasakule on alussõduriks I toimkonna ülem.

§ 126. **Rühmakolonnist kolonni kahe- või ühekaupa (kolonnist kahekaupa — kolonni ühekaupa)** rühm rivistatakse käskluse järele:

„KAHEKAUPA (ÜHEKAUPA) — MARSS!“

Rivistumisel kolonni kahekaupa 1. jagu algab liikumist taktsammul või jätkab liikumist endisel viisil, 2. jagu märgib sammu takti paigal ja asub oma kohale kolonnis jaoülema käskluse järele: „OTSE — MARSS!“ ning jätkab liikumist eelmise jaoga ühesuguse kiirusega. Rühmavanem algab (jätkab) liikumist IV toimkonna järele.

Rivistumisel kolonni ühekaupa 1. jao ülem algab või jätkab liikumist ja I toimkond rivistub tema järgi kolonni ühekaupa § 50 kohaselt. Ülejäänud toimkonnad märgivad sammu takti paigal, kuni avaneb ruum liikumise algamiseks (jätkamiseks) ettenähtud kaugusel eelmise toimkonna järele, pärast seda rivistuvad kolonni ühekaupa oma toimkonna-
ülema käskluse (§ 96) järele ja jätkavad liikumist saadud rivistuses. 2. jao ülem algab (jätkab) liikumist II toimkonna järele, rühmavanem — IV toimkonna järele.

Kolonni ühekaupa rühm rivistub ainult rk-teta või klp-te, aluste ja kilpide kandmisel.

§ 127. **Kolonnist kahekaupa rühmakolonni** rühm rivistatakse käskluse järele:

„RÜHMAKOLONNI — MARSS (MARSS-MARSS)!“

a) *Paigal.*

2. jagu liigub taktsammul (kiirjooksuga) 1. jaost paremale, peatub ja joondub 1. jao järgi. Rühmavanem asub oma uuele kohale üheaegselt 2. jaoga.

b) *Liikumisel.*

Rivistumisel sammuga 1. jagu märgib sammu takti paigal, 2. jagu liigub oma kohale endisel sammul; 2-se jao jõudes oma kohale rühm jätkab liikumist rühmüli käskluse järele „OTSE — MARSS!“

Rivistumisel kiirjooksuga 1. jagu jätkab liikumist endisel sammul, 2. jagu ja rühmavanem liiguvad oma kohtadele kiirjooksuga ja pärast seda jätkavad liikumist, joondudes 1. jaoga.

§ 128. Kolonnist ühekaupa kolonni kahekaupa (rühmakolonni) rühm rivistatakse käskluste järele:

„TOIMKONNAD, KAHEKAUPA — MARSS (MARSS-MARSS)!“

ja

„KOLONNI KAHEKAUPA (RÜHMAKOLONNI) — MARSS (MARSS-MARSS)!“

a) *Paigal.*

Esimene käsklus täidetakse toimkondades § 49 p. a kohaselt.

Teise käskluse järele II toimkond, 2. jao ülem, III ja IV toimkonnad ja rühmavanem liiguvad taktisammul (kiirjooksul) oma kohtadele kolonnis kahekaupa (rühmakolonnis) ja peatuvad.

b) *Liikumisel.*

Esimene käsklus täidetakse toimkondades § 49 p. b kohaselt.

Teise käskluse järele rivistumisel sammuga 1. jao ülem ja I toimkond märgivad sammu takti paigal, kuna ülejäänud toimkonnad, 2. jao ülem ja rühmavanem liiguvad endisel sammul oma kohtadele kolonnis kahekaupa (rühmakolonnis); rühm jätkab liikumist rühmüli käskluse järele „OTSE — MARSS!“ Rivistumisel kiirjooksuga 1. jao ülem ja

I toimkond jätkavad liikumist endisel sammul, kuna ülejäänud toimkonnad, 2. jao ülem ja rühmavanem liiguvad oma kohtadele kiirjooksul ja pärast seda jätkavad liikumist, joondudes rühma algega.

B. RK-RÜHMA RIVISTUSED JA TEGEVUSED ÜHES VEOKITEGA.

1. Rivistused.

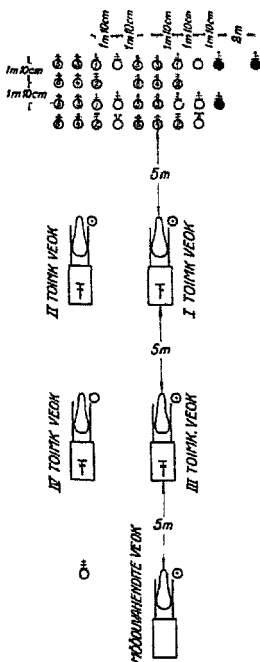
§ 129. Rühma rivistused ühes veokitega on:

- rühmajoon (joon. 37);
- rühmakolonn (j. 38);
- rühma toimkondade kolonn veokite taga (joon. 39);
- rühma toimkondade kolonn ümber veokite (joon. 40).

Joonele koos veokitega rühm rivistub ainult paigal. Kolonnrivistustesse ta rivistub nii paigal kui liikumisel.

§ 130. „RÜHM VEOKITEGA, JOONELE — KOGU!“

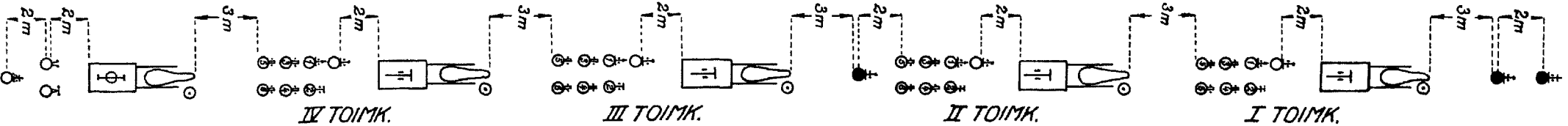
Rühma meeskond koguneb rühmüli järgi §§ 118, 119 ja joon. 37 kohaselt, pärast seda asuvad oma kohtadele meeskonna taha rk-veokid (§ 57) toimkondade järjekorras ja rühma mõõduvahendite veok. Joondumise kontrollimine ja lõpetamine toimuvad § 119 kohaselt.

Joon. 37.

Rk-rühm joonel ühes veokitega.

Joon. 39.

Rk-rühm toimkondade kolonnis veokite taga.

2. Liikumine, peatumine, suuna ja rivistuste muutmine.

§ 134. Liikumiseks rühm koos veokitega rivistub kolonnrivistusse, joonel ta liigub vaid väiksemateks ümberpaigutusteks ainult otsesuunas ette.

Rühma liikumine, peatumine, sammu ja suuna muutmine koos veokitega, rk-te asetamine veokitele ja vabastamine, samuti tee vabastamine toimuvad samade käskluste ja juhiste järgi, mis on antud §§ 52—55, 61—66, 103 ja 123.

Rühma liikumisel toimkondade kolonnis veokite taga või ümber veokite kõik rühmale antud käsklused ja leppemärgid korratakse toimkonnaülematelt.

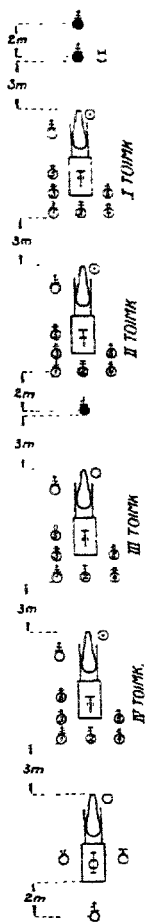
§ 135. Rühmajoonelt ühes veokitega rühmakolonnis ühes veokitega rühm läheb üle ühes liikumise algamisega käskluste järele:

„RÜHM, PAREM — POOL!“

ja

„VEOKITEGA, TAKTSAMMU — MARSS!“

Esimese käskluse järele rühma meeskond pöörduv paremale, teise järele rühm ühes veokitega alustab liikumist, kusjuures veokid ja rühmavanem asuvad liikumisel joon. 38 näidatud kohtadele rühmakolonnis.

Joon. 40.
Rk-rühm toimkondade kolonnis ümber veokite.

§ 136. Üleminekuks **rühmakolonnist rühma-
joonele** ühes veokitega rühm peatatakse ja antakse
käsklused:

„VASAK — POOL!“

ja

„VEOKID OMA KOHTADELE — MARSS!“

Esimese käskluse järele rühma meeskond pöör-
dub vasakule, teise järele veokid ja rühmavanem lii-
guvad neile joon. 37 ettenähtud kohtadele.

§ 137. Rühma üleminek **rühmakolonnist
toimkondade kolonni veokite taha** (ümb-
er veokite) toimub ainult liikumisel käskluse järele:

„VEOKITE TAHA (ÜMBER VEOKITE —
MARSS!“

Rühmül ja 1. jao ülem algavad või jätkavad liiku-
mist, rühma meeskond hoidub jagude kaupa kum-
malegi teeäärele, vabastades veokitele tee ja tasan-
dades liikumist; 2. jao ülem ja veokid asuvad liiku-
misel joon. 39 või 40 näidatud kohtadele toimkon-
dade kolonnis; toimkondade meeskonnad — vasta-
valt käsklusele oma kohtadele veokite taha või ümber
veokite.

§ 138. **Toimkondade kolonnist veokite taga
või ümber veokite** rühm läheb üle **rühmakolonn**
ühes veokitega ainult liikumisel käskluse järele:

„VEOKITE ETTE — MARSS-MARSS!“

Rühmül ja 1. jao ülem algavad või jätkavad liiku-
mist, 2. jao ülem ja toimkondade meeskonnad liigu-
vad kiirjooksul oma kohtadele rühmakolonnis ja ve-
okid asuvad liikumisel oma kohtadele rühma mees-
konna taha (joon. 38).

§ 139. Rühma üleminek **toimkondade kolon-
nist veokite taga toimkondade kolonni ümber
veokite ja ümberpöördult** toimub analoogiliselt
jao vastavatele ümberrivistustele (§§ 108 ja 109).

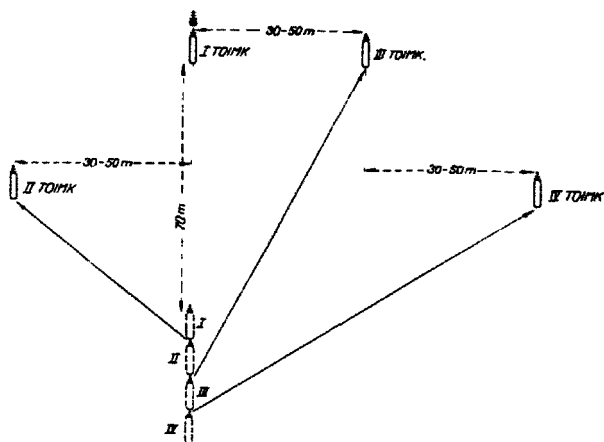
III. HARGNENUD RK-RÜHM.

§ 140. Rühm hargneb toimkondadeks kas koos veokitega või ilma, järgustudes rinnetpidi ja sügavuti. Kauguste ja vahede, toimkondade rivistuse, vastastikuse asetuse ja rühmüli asukoha kohta on maksev kõik, mis on öeldud § 110 jao kohta. Mõõturid asuvad rühmüli juurde. Rühmavanem paikneb ja toimib rühmülit saadud käsu kohaselt, rühma veokite koondamise korral ühte kohta ta harilikult juhib nende tegevust ja liikumist.

Näiteid toimkondade rühmitusest hargnenud rühmas on toodud lisas nr. 3.

§ 141. Rühma hargnemine, hargnenud rühma liikumine ja relvade kasutamine toimub rühmüli korraldusel samadel alustel, nagu kirjeldatud jao kohta §§ 111, 113 ja 114.

§ 142. Rühma ootamatu hargnemine teostatakse § 112 toodud käskluse järele joon. 41 näidatud viisil.

Joon. 41.

Rk-rühma ootamatu hargnemine.

Alustoimkonnaks on I toimkond. Pärast hargnemist toimkonnad kas peatuvad ja kohanevad maastikule või liiguvad edasi alustoimkonna järgi, hoides alal joon. 41 näidatud asetuse.

§ 143. Rühma paigutamiseks laskekohale rühmül selgitab rühmale tuleülesande ja koos jaoülematega valib ja määrab rk-te asukohad antud tuleülesande kohaselt.

Uuele laskekohale rühm liigub kas korraga, jagude või toimkondade kaupa, rühmülilt määratud korras. Laskekohale asumine ja laskekoha vahetamine toimub üldiselt §§ 83—85 kohaselt. Rühma asudes laskekohale rühmül ühes mõõturitega asub sinna, kust tal on hõlpsam juhtida rühma tuld. Rühma veokite asukoht ja tegevus määratakse rühmüli käsuga.

Rühma teotsemise korral lahusolevate osade kaupa rühmül paikneb saadud käsu kohaselt või vastava käsu puudumisel asub rühma selle osa juurde, mis täidab tähtsamat ülesannet.

4. peatükk.

RK-KOMPANI.

I. KOOSSEIS.

§ 144. Rk-kompani normaalselt koosneb kompaniülema, kompaniülema abist, veltveeblist, neljast lahingurühmast ja üldrühmast vooriga.

Neljas rühm on varustatud peale hariliku rk-eri-varustuse eriliste rk-õhukaitsealustega ja sihtimisvahenditega õhumärkide tulistamiseks ning tarbekorral täidab õhukaitserühma ülesandeid.

§ 145. Üldrühma kuuluvad:

- sidevaatlejate jagu, koosneb jaoülemast, tema abist ja 6-st sidevaatlejast;
- sanitaride jagu, koosneb kompani velskerist (täidab jaoülema kohuseid) ja 3-st sanitarist;
- lahinguvoori jagu, koosneb kompani relvurist (täidab jaoülema kohuseid), tema abist, lukusepast ja kompani lahinguvoorist ühes hobusemeestega;
- majandusvoori jagu, koosseis: kompani varahoidja (täidab jaoülema kohuseid), tema kaks abi (üks toidu ja kraami, teine keerdi alal), veterinaarvelsker, hobuserautaja, kingsepp, ohvitserikäskjalg, kaks kokka ja kompani majandusvoor ühes hobusemeestega.

Üldrühma ülemaks on kompaniülema abi, rühmanvanema kohuseid täidab varahoidja.

§ 146. Kompani voor jaguneb lahingu- ja majandusvooriks. Kompani lahinguvoor koosneb kuuest lahingumoonaveokist. Majandusvoor koosneb ühest kraamiveokist, kahest keerdiveokist, ühest toidumoonaveokist ja ühest kahehobuse-väljaköögist.

Lahinguvoori juhatab relvur ühes abiga, majandusvoori — varahoidja ühes oma abidega.

§ 147. Peale eelpoolloetletu kuulub kompani koosseisu kompüli ratsahobune.

II. RK-KOMPANI KOONDRIVIS.

A. RIVISTUSED JA TEGEVUSED ÜHES VEOKITEGA.

1. Rivistused.

§ 148. Kompani rivistused on:

- kompanijoon (joon. 42);
- kompanikolonn (joon. 45);

- kompani toimkondade kolonn veokite taga;
- kompani toimkondade kolonn ümber veokite;
- rühmakolonnide joon (joon. 46).

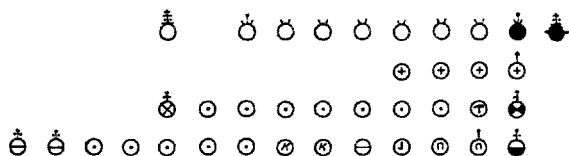
§ 149. Kompanijoonel (joon. 42) rühmad, rivistatult rühmajoonetele, asetsevad numbrite järjekorras üksteise kõrval, 4 m vahedel üksteisest. Rühmade veokid on kolmes viirus rühmade taga. Ülemate kohad on näidatud joon. 42.

Kompani voor paikneb kahes viirus rühmade veokite taga: esimeses viirus lahinguvoor, teises — majandusvoor. Lahingu- ja majandusvoorid on oma veokite juures. Sidevaatlejad on kas vastavate ülemate juures (joon. 42), või rivistuvad üldrühma koosseisus kompani vasakul tiival (joon. 43), viimasel juhul kompül seisab 2 m paremal I rühma ülemast.

Kui kompani rivistub joonele ilma voorita, siis üldrühma meeskond on vasakul tiival joon. 44 näidatud rivistuses.

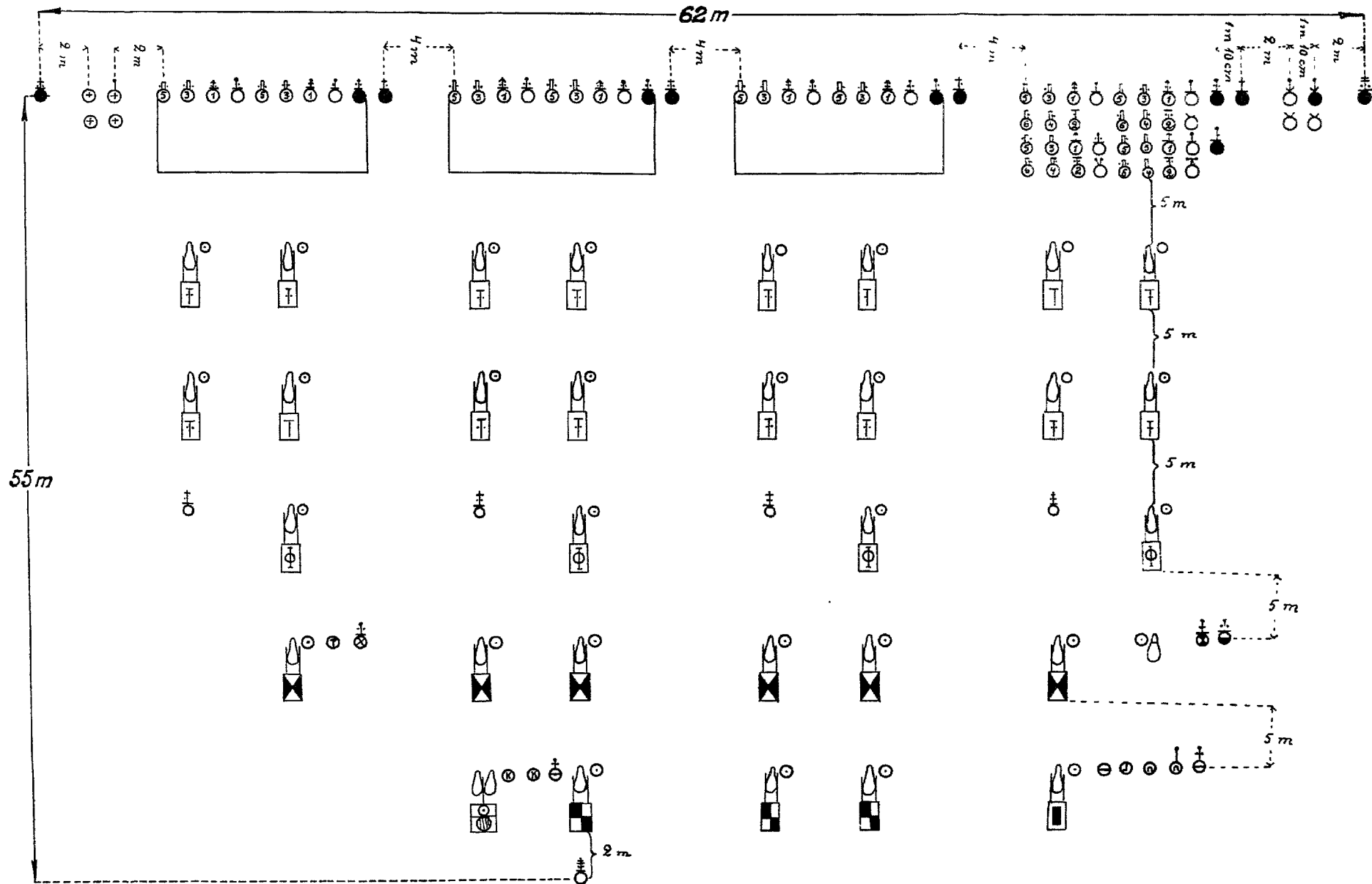

Joon. 43. Üldrühm joonel kompani rivistumisel vooriga, kui sidevaatlejad asuvad üldrühmas.

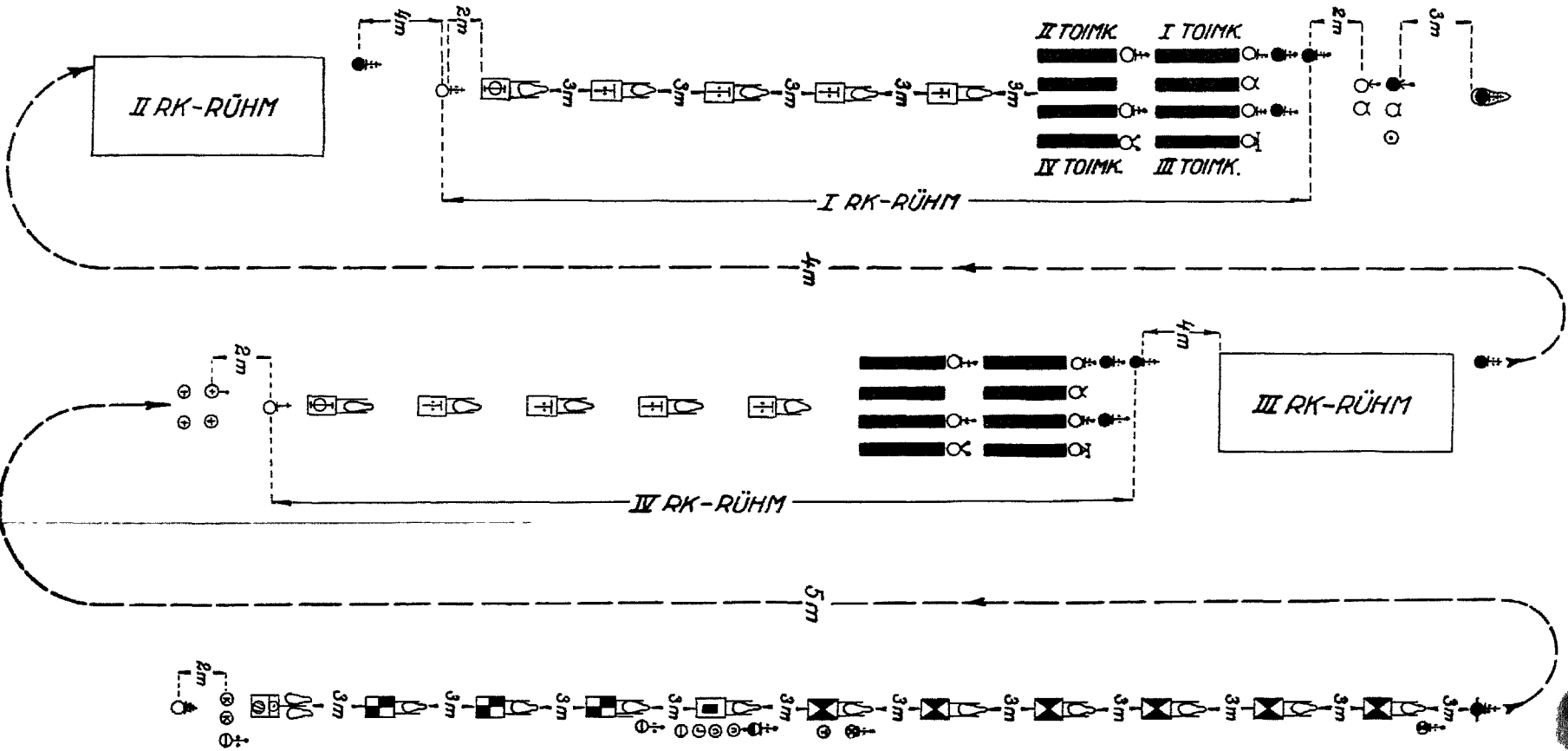

Joon. 44. Üldrühm joonel rivistumisel voorita.

§ 150. Kompanikolonn (joon. 45) lahingurühmad paiknevad numbrite järjekorras rühmako-

Joon. 42. Rk-kompani joonel ühes rk-veokitega ja vooriga, kui sidevaatlejad on vastavate tšemate juures.

Joon. 45. RK-kompani kolonnis.

lonnides üksteise taga. Kompani voor on üldrühma taga, sellest 5 m kaugusel. Kompani pikkus kompanikolonnis ühes vooriga on ligikaudu 330 m.

§ 151. Kompani toimkondade kolonnis veokite taga lahingurühmad asetsevad samas rivistuses numbrite järjekorras üksteise taga, voor paikneb ja liigub lahingurühmade taga joon. 45 kohaselt. Kompani pikkus selles rivistuses ühes vooriga on ligikaudu 400 m.

§ 152. Kompani toimkondade kolonnis ümber veokite lahingurühmad asetsevad samas rivistuses numbrite järjekorras üksteise taga, voor paikneb ja liigub lahingurühmade taga joon. 45 kohaselt. Kompani pikkus selles rivistuses ühes vooriga on ligikaudu 320 m.

§ 153. Rühmakolonnide joonel (joon. 46) rühmad seisavad kõrvuti rühmakolonnides numbrite järjekorras 4 m vahedel. Kompani voor asetseb rühmaveokite taga kolmes viirus joon. 46 näidatud korras.

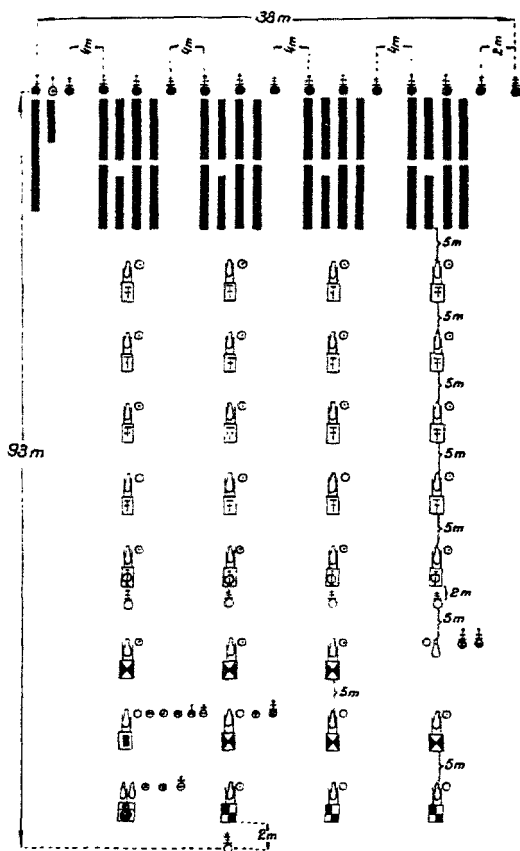
§ 154. Kompani kogumine ja joonmine soovitavasse rivistusse teostatakse alusrühma järgi analoogiliselt rühma kogumisele ja joonmisele (§§ 130—133).

Kompül teeb korralduse kompani kogumiseks soovitavasse rivistusse ja asub ülesrivistamiseks soovitavale kohale või näitab alusrühmale ülesrivistamise koha.

Alusrühm ühes veokitega koguneb ja joondub nõutaval kohal, muud rühmad ja voor asuvad oma kohtadele ja joonduvad alusrühma järele. Pärast rivistumist kompani tarbekorral joondakse kompüli käsklusega.

Rühmakolonnide joonel täppis joondumine külgsuunas ja seljataha on üldiselt nõutav vaid rühma piirides, kompani piirides selles rivistuses nõutakse täpsat joondumist rühma- ja jaoulematelt.

Joon. 46. Rk-kompani rühmakolonnide joonel.

2. Liikumine, peatumine, suuna ja rivistuste muutmine.

§ 155. Kompani liigub kolonnrivistustes; joonrivistustes ta liigub ainult vähemateks ümberpaigutusteks otsesuunas ette.

Kolonnrivistustes kompüli käsklused ei ole määratud otseseks täitmiseks, vaid nende järele rühmülid juhatavad oma rühmasid.

Kompani liikumine, peatumine, sammu ja suuna muutmine ühes veokitega, rk-te asetamine veokitele ja vabastamine, samuti tee vabastamine täidetakse samade käskluste ja juhiste järgi, mis on antud toimkonna, jao ja rühma kohta §§ 52—55, 61—66, 103, 123 ja 134. Kui kompül ise ei liigu kompani ees, siis õige suuna ja liikumiskiiruse eest on vastutav alusrühma ülem.

§ 156. Üleminek **kompanijoonelt kompanikoloni** teostatakse ühes liikumise algamisega käskluste järele:

„PAREM — POOL!“

ja

„KOMPANIKOLONNI — MARSS!“

Esimese käskluse järele rühmade meeskonnad pöörduvad paremale.

Teise käskluse järele esimese rühma meeskond ja selle järele sama rühma veokid alustavad liikumist; ülejäänud rühmad koos veokitega ja voor algavad liikumist ettenähtud kaugusel eesmise rühma veokite taga rühmülide käskluste järele:

„VEOKITEGA TAKTSAMMU — MARSS!“

§ 157. Üleminekuks **kompanikolonnist kompanijoonele** kompani peatatakse ja antakse käsklus:

„KOMPANIJOONELE — MARSS!“

Rühmad liiguvad oma kohtadele kompanijoonel, peatuvad ja rivistuvad joonele (§ 136) rühmülide käskluste järele, voor rivistub rühmade taha (joon. 42) pärast rühmade kohaleasumist.

Pärast rivistumist kompani tarbekorral joondakse kompüli käsklusega.

§ 158. Üleminek kompanikolonnist toimkondade kolonni veokite taha või ümber veokite ja ümberpöördukt, samuti üleminek toimkondade kolonnist veokite taga toimkondade kolonni ümber veokite ja ümberpöördukt täidetakse rühmades pärast kompüli vastavat käsklust rühmülide käskluste järele §§ 137—139 kohaselt. Pärast ümberrivistumist rühmad ja voor asuvad liikumisel õigetele kaugustele üksteisest.

§ 159. Kompanikolonnist kompani rivistatakse rühmakolonnide joonele kompüli käskluse järele: „VASAKULE RÜHMAKOLONNIDE JOONELE — MARSS!“

Esimene rühm jääb paigale või peatatakse rühmüli käsklusega, ülejäänud rühmad liiguvad rühmülide käskluste järele numbrite järjekorras vasakule esimese rühma kõrvale ja asuvad joon. 46 näidatud kohtadele. Voor asub joon. 46 kohaselt rühmade taha pärast rühmade kohaleasumist. Pärast rivistumist kompani tarbekorral joondakse kompüli käsklusega.

§ 160. Rivistumine rühmakolonnide joonelt kompanikolonni teostatakse kompüli käskluse järele:

„KOMPANIKOLONNI — MARSS!“

Esimene rühm ühes veokitega alustab liikumist otsesuunas. Teised rühmad liiguvad temale järele rühmülide käskluste järele:

„OTSE — MARSS!“

B. RIVISTUSED JA TEGEVUSED VEOKITETA.

§ 161. Veokiteta rk-kompani rivistub kompani-joonele (§ 149), kompanikolonnini (§ 150), kolonnini kahe- või ühekaupa ja rühmakolonnidejoonele (§ 153).

Kompani rivistumisel kolonnini kahe- või ühekaupa samas rivistuses olevad rühmad (§ 120) paiknevad numbrite järjekorras üksteise taga 4 m kaugustel üksteisest.

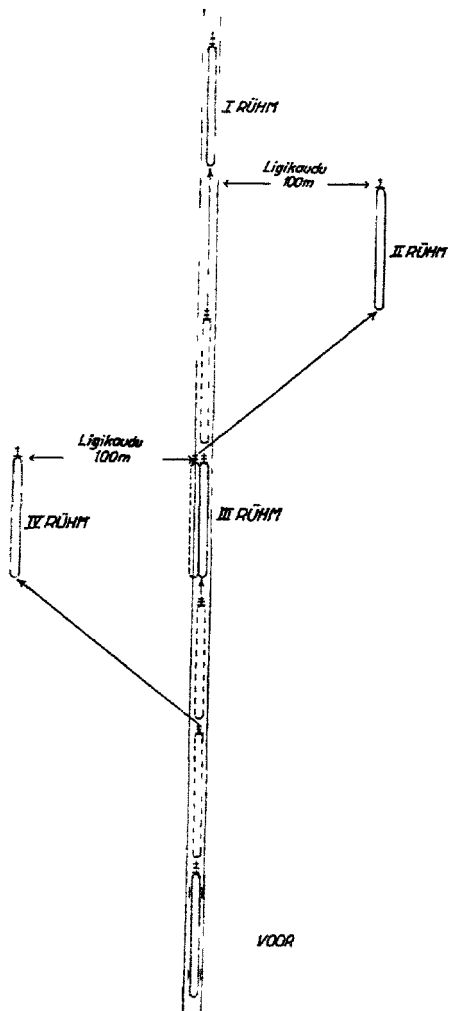
Meeskonna kogumine veokiteta, tegevused paigal, liikumine, peatumine, suuna ja rivistuste muutmine toimuvad analoogiliselt rühma meeskonna vastavatele tegevustele (§§ 118—124 ja 126—128). Üleminek kompanikolonnist rühmakolonnidejoonele ja ümberpöörduvalt täidetakse §§ 159 ja 160 kirjeldatud viisil.

III. HARGNENUD RK-KOMPANI.

§ 162. Rk-kompani või selle osa hargneb rühmadeks ühte kuni nelja järku vastavalt olukorra tingimustele, pidades ühtlasi silmas, et kasutatav rivistus soodustaks ülesande täitmist.

Rivistuste valik rk-kompani hargnemisel, kaugused ja vahed üksikute rühmade vahel olenevad teede ja maastiku tingimustest, vastase tule mõjust, lahingutegevuse ajast, ilmastikust ja maa-ala suuruselt, kus areneb kompani tegevus, samuti nõudest, et kompani osad pärast hargnemist oleksid hõlpsasti juhitavad.

Rk-kompül paikneb ja liigub seal, kust tal on soodsam toimetada vaatlust ja luuret, pidades kindlasti sidet patüliga ja oma kompaniga.

Joon. 47. Rk-kompani ootamatu hargnemine.

§ 163. Kompani hargnemiseks kompül teatab rühmülidele eelseisvaks tegevuseks vajalikud andmed, määrab kompani osade paiknemise või liikumise korra ja teeb korralduse kompani lahkuviimiseks.

Hargnenud rk-kompani rühmad liiguvad olenevalt maastikust ja vastase tule mõjust kas veokitele asetatud või vabastatud rk-tega, tarbekorral hargnedes ja vabastades rk-d rühmülide korraldusel.

Kompani juures olev voor paikneb ja liigub kompani taga kompüli korralduste kohaselt.

§ 164. Kui olukord nõuab kompani viibimatut hargnemist ja maastik ning tee võimaldavad hargnemist koos veokitega, siis hargnemine teostatakse käskluse järele:

„RÜHMADEKS — MARSS-MARSS!“

Selle käskluse järele kompani hargneb, nagu näidatud joon. 47, kusjuures rühmade meeskonnad abistavad rühmaveokite liikumist. Alusrühmaks on kompani alges liikuv rühm. Pärast hargnemist kompani kas peatub ja kohaneb maastikule, toimides vastavalt olukorrale, või liigub edasi alusrühma järele, hoides alal joon. 47 näidatud asetuse; rühmad teotsevad rühmülide, voor — kompüli abi või varahoidja korraldusel. Tarbekorral rühmad hargnevad toimkondadeks § 142 kohaselt.

Kompül ühes oma sidevaatlejatega jääb alusrühma juurde.

§ 165. Hargnenud kompani liikumine ja suuna muutmine teostatakse alusrühma järgi samadel alustel, nagu kirjeldatud jao kohta (§ 113).

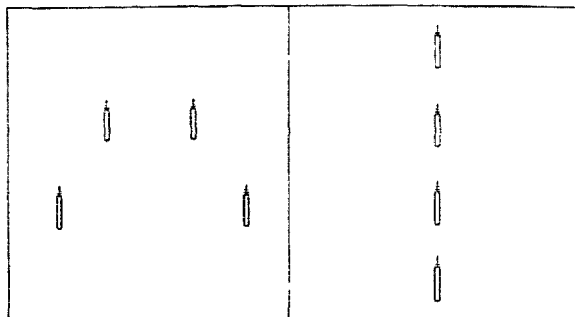
Eeskirjas kasutatud tingmärkide seletus.

	rk-kompõl		veehobune
	rk-komp veliveebel		ratsahobune
	rk-kompõli abi		rk-veek
	rk-komp. rühmõl		rk-rühma määravahendite veek
	rk-komp. rühmavanem		lahingumoonaveek
	rk-jaõliem		keerdi- või toidumoonaveek
	rk-toimkonnaliem		krazimiveek
	rk-sihtur		väljakõök
	rk-sihturi abi		rk-toimkond kolonnis kahekampa
	rk-number (nr. 3)		õõrühma jagu kolonnis
	kaugusemõõtur		rk-toimkond kolonnirivistuses
	nurgamõõtur		rk-rühm kolonnirivistuses
	sõdavaatlejate jaõliem		rk-komp. veer
	sõdavaatlejate jaõliema abi		
	sõdavaatleja		
	rk-komp. relvar		
	rk-komp. relvuri abi		
	lukksepp		
	rk-komp. varahoidja		
	varahoidja abi		
	ohv.-kõõjalg		
	kingsepp		
	kokk		
	velsker		
	sanitar		
	veterinaarvelsker		
	hobuserantaja		
	ajur		

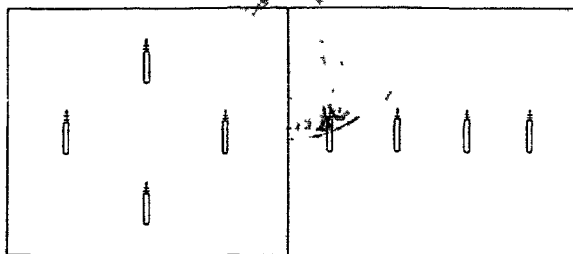

Näiteid rk-toimkondade rühmitusest hargnenud rühmas.

Toimkondadeks hargnenud rk-rühm kahes järgus, ast-
mega kahele poole. Toimkondadeks hargnenud
rk-rühm neljas järgus.

Toimkondadeks hargnenud rk-rühm nelinurgana. Toimkondadeks hargnenud
rk-rühm ühes järgus.

